

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Zaključna projektna naloga

INŠTRUMENTI PLAČILA IN ZAVAROVANJA
PLAČIL V MEDNARODNEM POSLOVANJU

Tanja Gomišček

Koper, 2008

Mentor: izr. prof. dr. Drago Dubrovski

POVZETEK

V diplomskem delu so predstavljena tako komercialna kot nekomercialna tveganja, ki se pojavljajo v mednarodnem poslovanju, ter nekateri izbrani inštrumenti plačila in zavarovanja plačil. Bančna praksa je izoblikovala takšne inštrumente, ki varujejo pred tveganji tako kupca kot prodajalca. Vsak inštrument ima svoje pomanjkljivosti, na katere moramo biti posebej pozorni. V empiričnem delu je predstavljena primerjava bančne garancije v Abanki Vipa d.d in Novi Ljubljanski banki d.d.. V nalogi je prikazana primerjava ponudbe garancij, poslovanja bank v zvezi z garancijami in nadomestil, ki jih banke zaračunavajo.

Ključne besede: mednarodno poslovanje, plačilna tveganja, dokumentarni akreditiv, dokumentarni inkaso, bančna garancija

SUMMARY

In thesis are presented as commercial as non-commercial risks, which they appear in international business and some chosen instruments of payment and insurance of payments. Bank practice formed such instruments, that they are protecting buyer and seller from risks. But every instrument has deficiency which needs special attention. In empirical part is made compare of bank guarantee in Abanka Vipa d.d. and Nova Ljubljanska banka d.d. Comparison is made on offer of guarantees, on business of banks guarantees and on compensations that banks are charging them.

Key words: international business, payment risks, documentary credits, documentary collection, bank guarantee.

UDK: 336.717(043.2)

VSEBINA

1	Uvod.....	9
2	Tveganja v mednarodnem poslovanju	11
2.1	Komercialna in nekomercialna tveganja.....	11
2.2	Načini omejitve tveganj pri posameznih oblikah plačil.....	12
3	Inštrumenti plačila in zavarovanja plačil v mednarodnem poslovanju	13
3.1	Dokumentarni akreditiv	13
3.1.1	Temeljna načela akreditivnega prava.....	13
3.1.2	Subjekti v akreditivnem poslu	14
3.1.3	Razmerja med subjekti v akreditivnem poslu.....	15
3.1.4	Vrste dokumentarnih akreditivov	16
3.1.5	Nalog za odprtje akreditiva.....	17
3.1.6	Odprtje akreditiva	19
3.1.7	Vključitev drugih bank v akreditivni posel	19
3.1.8	Odstop akreditivnega priliva.....	21
3.1.9	Akreditivni dokumenti.....	21
3.1.10	Primer poteka akreditivnega posla.....	22
3.2	Dokumentarni inkaso	23
3.2.1	Subjekti, ki nastopajo v inkasnem poslu	23
3.2.2	Razmerja med subjekti inkasnega posla	24
3.2.3	Inkasno navodilo in njegovi bistveni elementi	25
3.2.4	Dokumenti v inkasnem poslu	25
3.3	Bančna garancija	27
3.3.1	Bistveni elementi bančne garancije	28
3.3.2	Vrste garancij	29
3.3.3	Razmerja med subjekti bančnih garancij	29
3.3.4	Časovna omejitev veljavnosti garancije	30
3.3.5	Uveljavljanje plačila po garanciji	31
3.3.6	Standardi kontrole dokumentov.....	31
3.3.7	Dopustnost pobotanja	32
3.3.8	Odstop pravice uveljavljanja zahteve po garanciji in odstop terjatve za plačilo po garanciji	32
3.3.9	Pravna zloraba garancij.....	33
3.4	Učinkovitost inštrumentov plačila in zavarovanja plačil v mednarodnem poslovanju.....	34
4	Bančna garancija v banki Abanka Vipa d.d.....	37
4.1	Predstavitev Abanke.....	37
4.2	Bančna garancija v Abanki.....	37

5 Sklep	41
Literatura	43
Priloge	45

SLIKE

Slika 3.1 Potek akreditivnega posla.....	23
Slika 3.2 Potek dokumentarnega inkasa	27
Slika 4.1 Storitvene garancije	38
Slika 4.2 Plačilne garancije	38

TABELE

Tabela 3.1 Oblike bančnih garancij	29
--	----

KRAJŠAVE

OZ	Obligacijski zakonik
EPO	Enotna pravila in običaji za dokumentarni akreditiv
EPI	Enotna pravila za inkaso
EPGP	Enotna pravila za garancije na prvi poziv

1 UVOD

Mednarodno poslovanje je v primerjavi z notranjo trgovino bolj tvegano, saj so razdalje med kupci in prodajalci večje, ovirajo pa jih tudi meje. Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo so padle carinske meje in povečala se je konkurenca. Čeprav carinskih mej ni več, še vedno ostajajo različna pravna gledanja in poslovne navade; te predstavljajo različna tveganja, ki jih lahko zavarujemo z inštrumenti plačila in zavarovanji plačil.

V diplomskem delu predstavljam inštrumente plačila in zavarovanje plačil v mednarodnem poslovanju. Vsebina diplomskega dela je razdeljena na teoretični in empirični del. Prvi, teoretični del se osredotoča na tveganja v mednarodnem poslovanju ter opis dokumentarnih akreditivov, dokumentarnih inkasov in bančne garancije. Za ta del naloge je bila uporabljena metoda analiziranja domače in tuje literature, dostopne v slovenskih knjižnicah.

V drugem, empiričnem delu sem primerjala bančno garancijo v Abanki Vipa d.d. in v Novi Ljubljanski banki d.d.. Za ta del naloge sem uporabila metodo raziskovanja spletnih strani ter komparativno metodo pri primerjavi bank.

Cilj diplomskega dela je predstaviti inštrumente plačila in zavarovanja plačil v mednarodnem poslovanju. Ti inštrumenti lahko precej znižujejo tveganja, s katerimi se srečujemo v mednarodnem poslovanju. V empiričnem delu naloge je namen ugotoviti razlike v ponudbi, samem poslovanju bank in v nadomestilih, ki jih banke zaračunavajo za bančne garancije. Primerjava je narejena med dvema vodilnima bankama v slovenskem bančnem prostoru.

Pri diplomskem delu sem opisala le nekatere inštrumente plačila in zavarovanja plačil ter jih predstavila le na primeru dveh največjih bank v slovenskem bančnem prostoru, zato posploševanje na celoten bančni prostor ni mogoče. Obravnavano je sedanje stanje v bankah v slovenskem bančnem prostoru, ki se lahko v vsakem trenutku spremeni.

2 TVEGANJA V MEDNARODNEM POSLOVANJU

Z rastjo izvoza v celotnem prometu podjetja dobivajo na pomenu številni faktorji, zlasti riziki, ki jih podjetja na domačem trgu redkeje ali drugače srečujejo in upoštevajo, ali pa jih sploh ne (Jus 1998, 102). Hrastelj (1990, 318) je že leta 1990 navedel, da lahko riziko, nevarnost ali tveganje nasploh opredelimo za »možnost negotovega nastopa pričakovanega dogodka, nastopa drugačnega dogodka, kot smo predvidevali, nastopa ob drugem trenutku itd.« Ne glede na vzroke nastanka, ki so lahko bodoči in negotovi dogodki ali pa dogodki oziroma ravnanja, vezana na državo, podjetje, posameznika ali stvari, je posledica tveganja nastanek škode, ki za podjetja predstavlja strošek.

Dubrovski (2006, 149), ki navaja Hollensena, našteva tri skupine tveganj in sicer splošna tržna tveganja (tržna razdalja, konkurenca drugih podjetij na tujem trgu, razlike v uporabi izdelka na tujem trgu, jezik in kulturne razlike, razlike v značilnostih izdelka na tujem trgu, zahtevnost logističnih storitev in prenosa izdelkov na tuji trg), komercialna tveganja (gibanje valutnih razmerij, ko so pogodbe pripravljene v tujih valutah, neplačila s strani tujih kupcev zaradi nesporazumov, stečajev, nesprejema izdelka ali goljufij, zamude in poškodbe v izvoznih pošiljkah in distribucijskem procesu, težave v zagotavljanju izvoznega financiranja) in politična tveganja (omejitve tuje vlade, izvozna politika države, nadzor nad tujimi valutami, ki vpliva na možnost plačil v tujino, pomanjkanje vladne podpore za premagovanje izvoznih ovir, pomanjkanje davčnih spodbud za podjetja, ki izvažajo, visoka vrednost domače valute v primerjavi s tistimi na izvoznih trgih itd.).

2.1 Komercialna in nekomercialna tveganja

Ena najsplošnejših klasifikacij plačilnih tveganj pri mednarodnih poslovnih transakcijah, ki jo navaja Falatov (1999, 5) in jo uporabljajo tudi kreditne zavarovalnice, je klasifikacija tveganj na komercialne in nekomercialne.

Zbašnik (1996, 237) navaja, da so *komercialna tveganja* »možni škodni dogodki, ki lahko ogrozijo finančno likvidacijo zunanjetrgovinskega posla, izvirajo pa iz subjektivnih lastnosti tujega partnerja (insolventnost, kreditna nesposobnost, bankrot) ali iz državnih ukrepov.« Komercialna tveganja delimo na tveganja plačil, tveganje prevzema/dobave, transportna in manipulativna tveganja ter procesna in pravna tveganja. Ti riziki so lahko odraz kupčevih moralnih načel in slabih poslovnih navad, kar praviloma vpliva na njegov poslovni ugled in tudi boniteto, ki jo ocenjujejo njegovi poslovni partnerji in banke. Ti riziki se lahko kažejo predvsem v tem, da kupec (dolžnik) noče izpolniti svojih obveznosti, oziroma jih noče izpolniti na ustrezen in dogovorjen način kot dober gospodar – takrat neizpolnitev obveznosti izhaja iz dolžnikove volje. (Jus 2004, 43)

V sodobnem času se vedno pogosteje srečujemo s specifičnimi, tako imenovanimi *nekomercialnimi tveganji*, ki so večinoma zunanji, saj svojih vzrokov ne najdemo v poslovnem obnašanju pogodbenih strank. Pretežno so objektivni in se predstavljajo kot višja sila. V pogodbenih razmerjih so največji problem, saj jih je precej težko predvideti, preprečiti ali se jim izogniti. Nekomercialna tveganja delimo na klasična komercialna tveganja v ožjem smislu, kamor spadajo tveganja nacionalizacije, razlastitve, konfiskacije, vojne, revolucije, uporov, oboroženih spopadov in drugih ukrepov, ki onemogočajo razpolaganje s premoženjem, in na monetarna tveganja kot nekomercialna tveganja v širšem smislu, kamor spadajo transferna tveganja (moratorij, prepoved plačil, nemožnost konverzije in transfera) in valutna tveganja.

2.2 Načini omejitve tveganj pri posameznih oblikah plačil

Najpogostejša oblika plačil v mednarodnem poslovanju je *dobava blaga na odprt račun*, vendar prinaša največ tveganj, saj prodajalec nima nikakršnega zagotovila, da bo od kupca kupnino zares prejel. Taka oblika plačila pride v poštev le v primerih, ko prodajalec zaupa v plačilno sposobnost in finančno disciplino kupca ter zaupa v politični in devizni položaj države sedeža kupca, ko prodajalec blago odpremi in kupcu izroči vse potrebne dokumente, izgubi dejansko in pravno možnost razpolaganja z blagom. Kupec je vsekakor v prednosti, saj lahko prejeta blago količinsko in kakovostno pregleda ter po potrebi uveljavlja reklamacijo.

Prodajalec ima na voljo dva instituta za zmanjšanje možnosti nastopa omenjenih tveganj in v zvezi s tem nastopa negativnih posledic teh tveganj.

Institut *pridrška lastninske pravice* na prodanem blagu zavaruje prodajalca tako, da je ta kljub izročitvi blaga in dokumentov o blagu kupcu še vedno lastnik blaga, dokler kupec v celoti ne plača kupnine. Za takšno prodajo se prodajalec in kupec dogovorita ter v osnovni pogodbi navedeta klavzulo o dogovoru. To področje v Sloveniji ureja Obligacijski zakonik (v nadaljevanju OZ), vendar je potrebno poznati tudi pravno področje države, v kateri je kupec, saj se pravni učinek klavzule s pridržkom lastninske pravice presoja po pravu kupčeve države.

Drugi institut je *zavarovanje izvoznih terjatev*, s katerim se skuša izvoznik zavarovati pred plačilnimi tveganji. To področje urejajo splošni in posebni pogoji ter pogoji konkretne zavarovalne police izbrane zavarovalnice.

Na področju zavarovanja terjatev pred nekomercialnimi in komercialnimi tveganji ima vsekakor svojo vlogo tudi Slovenska izvozna družba (SID) (Falatov, 1999, 15). Med dejavnosti SID-a med drugim spada tudi zavarovanje izvoznih poslov pred nekomercialnimi in komercialnimi tveganji.

3 INŠTRUMENTI PLAČILA IN ZAVAROVANJA PLAČIL V MEDNARODNEM POSLOVANJU

V mednarodnem poslovanju so bistvena sestavina vsakega dogovora med uvoznikom in izvoznikom plačilni pogoji, ki neposredno vključujejo še dogovor o količinah, valuti, plačilnem roku, instrumentu plačila, instrumentu zavarovanja plačila, skontih in rabatih ter transportnih klavzulah. Izbira med inštrumenti plačila in zavarovanji plačil v mednarodnem poslovanju je odvisna predvsem od odnosa med prodajalcem in kupcem ter njihovega medsebojnega zaupanja.

V nadaljevanju predstavljamo le nekatere najpogosteje uporabljene inštrumente plačila in zavarovanja plačil v mednarodnem poslovanju.

3.1 Dokumentarni akreditiv

Mednarodna praksa je za potrebe mednarodnega poslovanja oblikovala dokumentarni akreditiv, ki je urejen v Enotnih pravilih in običajih za dokumentarne akreditive (v nadaljevanju EPO), kot inštrument plačila, saj omogoča varen način plačila in ustvarja ravnotežje med kupcem in prodajalcem.

Kot navaja Davis (1993, 10), je »v bistvu dokumentarni akreditiv pismeno jamstvo, ki ga da kupčeva banka – akreditivna banka, da bo plačala izvozniku blaga – uporabniku, ponavadi preko avizirne ali konfirmne banke v državi uporabnika, vendar samo pod pogojem, da so akreditivni pogoji izpolnjeni in dokumenti, ki se zahtevajo po akreditivu, predloženi v določenem časovnem terminu«

V akreditivni posel je vključena najmanj ena, običajno pa več bank, ki s svojim strokovnim znanjem, ugledom, razvitim telekomunikacijskim sistemom in mrežo svojih poslovnih korespondentov – bank v tujini - zagotavljajo strankam v akreditivnem poslu zaupanje, da bo kupec plačal kupnino prodajalcu šele tedaj, ko bo banka kot njegov pooblaščenec v akreditivnem poslu imela v posesti dokumente, iz katerih izhaja, da je prodajalec pravočasno in pravilno izpolnil svojo pogodbeno obveznost iz osnovnega posla (Falatov 1998, 11).

Nekatere vrste akreditiva omogočajo blagovno kreditiranje in prodajo akreditivnih terjatev s prihodnjo dospelostjo, posebna vrsta pa je standby akreditiv. Pojavlja se kot nadomestek za evropsko bančno garancijo, plačljivo na prvi poziv, in služi kot inštrument zavarovanja za povračilo škode ob neizpolnitvi pogodbene obveze.

3.1.1 Temeljna načela akreditivnega prava

Pri poslovanju z dokumentarnimi akreditivi veljajo nekatera temeljna načela, ki se jih moramo držati:

- *Načelo inkorporacije:* pogodbeni stranki se v finančni klavzuli osnovne pogodbe dogovorita, da se bo finančna transakcija odvijala po EPO, ki so

dispozitivne narave. Če akreditiv vsebuje inkorporacijsko klavzulo ali pa je upravičencu sporočen preko sistema SWIFT, je uporaba EPO – 500 obvezujoča za vse stranke.

- *Načelo poslovanja z dokumenti, ne z blagom*: je temelj dokumentarnega akreditiva, saj gre za poslovanje z dokumenti, ta predstavljajo blago, ne pa s samim blagom. Uporabnik predloži dokumente banki, ki jih posreduje nalagodajalcu, ki s temi dokumenti prevzame blago. Banka preverja le pravilnost dokumentov, ne pa blaga samega.
- *Načelo avtonomnosti – ločenosti akreditivnih razmerij od temeljnega posla*: EPO – 500 poudarja abstraktnost akreditivne obveze banke v razmerju do osnovnega posla ter ločenost akreditivnega posla od osnovnega posla. Akreditivi so transakcije, ločene od pogodb, na katere se nanašajo in se na te pogodbe ne ozirajo ter jih te pogodbe ne vežejo, čeprav se nanje sklicujejo.
- *Načelo ločenosti notranjih akreditivnih razmerij*: to načelo pomeni, da posamezna stranka v akreditivu ne more uporabiti razmerij, v katerih ne nastopa. Vsa razmerja v akreditivu so izključno dvostranska.
- *Načelo bančne strogosti pri pregledu dokumentov*: banka je pri pregledu dokumentov dolžna ravnati s potrebno skrbnostjo, da bi ugotovila, ali so po zunanjem videzu skladni z akreditivnimi pogoji in roki ter ali so si po zunanjem videzu skladni med seboj.

3.1.2 Subjekti v akreditivnem poslu

V akreditivnem poslovanju nastopajo trije subjekti, ki so:

- *Nalogodajalec ali naročnik akreditiva (applicant for the credit)*: je kupec blaga ali druga oseba, določena v temeljni pogodbi, na podlagi katere se akreditiv odpira in je zavezana k plačilu nekega denarnega zneska.
- *Akreditivni upravičenec ali uporabnik (beneficiary)*: je oseba, ki je po temeljni pogodbi dolžna dobaviti blago oziroma opraviti neko storitev in je zato upravičena do določenega denarnega plačila.
- *Akreditivna banka (issuing bank)*: zaradi določenega razmerja z nalagodajalcem akreditiva prevzame obveznost, da bo ob izpolnjenih pogojih izplačala določen znesek akreditivnemu upravičencu.

Ker z dokumentarnimi akreditivi poslujejo med seboj predvsem stranke, ki so geografsko oddaljene, najpogosteje pa so tudi v različnih državah, vseh poslov v akreditivu praviloma ne more opraviti ena sama banka (Ilešič 1985, 17). Zaradi tega akreditivna banka vključi v posel korespondenčne banke s sedežem v upravičenčevi državi. Te pa nastopajo kot avizirna, potrdilna, izplačilna, reimbursna ali transferna banka.

Akreditivno poslovanje prinaša prednosti tako prodajalcu kot tudi kupcu. Kot navaja Ilešič (1985, 16), so prednosti za prodajalca naslednje:

- prodajalec se izogne tveganju pri poslovanju s partnerjem, katerega poslovnega ugleda in plačilne sposobnosti ne pozna,
- prodajalec prejme plačilo takoj, ko odpošlje blago,
- prodajalec si z akreditivom (zlasti prenosnim) pridobi možnost financiranja celotnega posla.

Za kupca pa je prednost predvsem v tem, da mu je zagotovljeno, da prodajalec ne bo prejel plačila, preden ne odpošlje blaga in z ustreznimi dokumenti dokaže količino in kakovost blaga ter da je blago odposlal na pravi način.

3.1.3 Razmerja med subjekti v akreditivnem poslu

Ker je akreditivni posel ločen od osnovnega posla, so ločena tudi razmerja med subjekti:

- *Pravno razmerje med strankama iz osnovnega posla:* temelji na pravnem poslu, ki sta ga med seboj sklenili pogodbeni stranki in je lahko katerikoli posel z obvezo plačila določenega denarnega zneska. Če se pogodbeni stranki dogovorita, da se plačilo izvede z akreditivom, je kupec dolžan pravočasno ter na pogodbeno dogovorjen način odpreti akreditiv v korist prodajalca. Dolžan je storiti vse potrebno, da se akreditiv odpre prvi dan s katerim začne teči pogodbeno dogovorjeni rok dobave blaga, torej z začetkom izpolnjevanja drugih pogodbenih obveznosti upravičenca. Če tega ne izpolni, nastopi dolžniška zamuda kupca ter pod določenimi pogoji tudi njegova odškodninska odgovornost.
- *Pravno razmerje med nalogodajalcem za odprtje akreditiva in akreditivno banko:* temelji na pogodbi za odprtje akreditiva, s katero se dogovori, kdaj in na kakšen način bo nalogodajalec banki zagotovil akreditivno kritje (z namenskim denarnim depozitom ali pa s sklenitvijo posebne kreditne pogodbe), kot tudi kdaj in na kakšen način bo banka v korist upravičenca odprla akreditiv.
- *Pravno razmerje med akreditivno banko in upravičencem:* to razmerje nastopi, ko upravičenec prejme sporočilo banke o odprtju akreditiva. Banka je dolžna predložene dokumente honorirati, če so predloženi pravočasno in če izpolnjujejo v akreditivu navedene roke in pogoje. Ob nepravočasni predložitvi dokumentov akreditivna obveza banke ugasne.
- *Pravno razmerje med posameznimi bankami, vključenimi v akreditivni posel:* je specifično razmerje in temelji na konkretnih navodilih akreditivne banke.

3.1.4 Vrste dokumentarnih akreditivov

Mednarodna poslovna in bančna praksa je izoblikovala različne vrste akreditivov, od katerih so v EPO-500 nekateri urejeni, drugi samo omenjeni.

Nepreklicen in preklicen akreditiv: Po določilu EPO-500 mora biti navedeno, ali je akreditiv preklicen, saj drugače velja kot nepreklicen. Če je akreditiv nepreklicen, se banka obvezuje k honoriranju akreditivnih dokumentov, vendar morajo biti predloženi dokumenti skladni z roki in pogoji, navedenimi v akreditivu. Za spremembo ali razveljavitev nepreklicnega akreditiva in v njem navedenih pogojev morata soglašati tako upravičenec kot banka.

Potrjen in nepotrjen akreditiv: Pogodbeni stranki se lahko dogovorita, da bo akreditiv potrdila banka s sedežem v tretji državi. Potrdilna banka s potrditvijo akreditiva prevzema, skupaj z akreditivno banko, solidarno obvezo plačila po akreditivu. Upravičenec se s potrditvijo akreditiva želi izogniti politično-monetarnim tveganjem, prisotnim v državi akreditivne banke. Poleg potrjenega se pojavlja še pokriti akreditiv, ki nam pove, na kakšen način nalogodajalec zagotavlja banki akreditivno kritje.

Akreditiv, plačljiv na vpogled, akreditiv z odloženim plačilom in akreditiv z rdečo klavzulo: Banka je pri akreditivu, plačljivem na vpogled, dolžna upravičencu izplačati akreditivni znesek takoj po predložitvi dokumentov, če so ti skladni z akreditivnimi roki in pogoji, pri akreditivih z odloženim plačilom pa na dan, ki je v akreditivu določen. Akreditiv z odloženim plačilom predstavlja finančni inštrument kreditiranja osnovnega posla, saj kupcu daje možnost prevzema dobavljenega blago pred izplačilom akreditivnega zneska. Akreditiv z rdečo klavzulo, imenovan tudi avansni akreditiv, prodajalcu omogoča delno predfinanciranje priprave blaga za izvoz. Izplačilna banka tako upravičencu izplača del akreditivnega zneska, še preden je predložil akreditivne dokumente s katerimi krije stroške odpreme blaga. Za prejem predujma mora upravičenec predložiti pisno izjavo, skupaj z bančno garancijo za vračilo predujma ali ustreznim blagovnim vrednostnim papirjem.

Akceptni akreditiv: Kupcu omogoča kratkoročno kreditiranje plačila kupnine, prodajalcu pa refinanciranje osnovnega posla. Akreditivna banka se obvezuje, da bo v zameno za predložene akreditivno skladne dokumente sprejela menico in jo ob dospelosti plačala. Menični znesek se glasi na faktorni znesek, menična dospelost pa je enaka tisti, ki je navedena v akreditivu.

Negociacijski akreditiv: Ta vrsta akreditiva se uporablja za dokumentarne trasirane menice in pooblastila, ki jih upravičenec prejme v akreditivu kot dolžnost, da menice trasira na v akreditivu določeno banko. Če akreditiv predvideva negociiranje, je akreditivna banka dolžna menico, ki jo je nanjo trasiral upravičenec, plačati brez pravice

do regresa proti izdajatelju, ali odkupiti akreditivno skladne dokumente, ki jih je predložil upravičenec.

Prenosni akreditiv: Prvi upravičenec lahko od izplačilne banke zahteva, da ta prenese akreditiv, v celoti ali deloma, v korist drugih upravičencev. Za aktiviranje prenosnega akreditiva morata biti posla ločena: organizator prvega posla je prodajalec, drugega pa kupec istega blaga z nižjo ceno; kot dogovorjeni način plačila pa se pojavlja akreditiv. Prenosljivost akreditiva mora biti označena v akreditivu.

Podakreditiv: V mednarodni terminologiji znan tudi kot »back to back« akreditiv. Gre za dva akreditiva, ki sta v poslovnem pogledu povezana. Izvoznik, ki je upravičenec iz prvega neprenosnega akreditiva (glavni akreditiv), odpre drugemu subjektu nov akreditiv (podakreditiv), ki ima lahko enake ali pa različne pogoje kot glavni akreditiv. Pri banki, ki je podakreditiv odprla, služi glavni akreditiv kot kritje. (Willsher, 1995, 29)

Revolving akreditiv: Revolving akreditiv se uporablja pri poslih zaporednih dobav blaga ali opravljanja storitev v določenem časovnem obdobju, kjer se akreditivni znesek po vsakokratnem črpanju obnovi na prvotno višino, dokler vsota vseh skupno izčrpanih plačil ne doseže nekega skupnega zneska ali skupnega števila črpanj. Takšen akreditiv mora vsebovati še število dovoljenih črpanj, časovna obdobja, v katerih so posamezna črpanja dovoljena, višino zneska, ki ga je mogoče vsakokrat črpati ter skupni akreditivni znesek.

Standby akreditiv: Razvili so ga v ameriški bančni praksi, kot nadomestilo za bančne garancije. To je le pripravljen akreditiv, ki se plača le v primeru, ko dolžnik ni poravnal svojih obveznosti do upnika; torej služi le za jamstvo plačila.

Angloameriški Letter of Credit: Njegova posebnost je v tem, da mora upravičenec z akreditivnimi dokumenti predložiti banki še nanjo trasirano menico, ki se glasi na fakturni znesek, njena dospelost je označena na akreditivu in služi kot pobotnica za prejeti znesek po honoriranih dokumentih.

3.1.5 Nalog za odprtje akreditiva

Nalog za odprtje akreditiva (priloga 1) ureja pravno razmerje med nalogodajalcem in akreditivno banko. Pred njegovo izdajo se nalogodajalec in akreditivna banka dogovorita o vrsti in načinu zagotovitve kritja, ki sta odvisna od finančne in poslovne bonitete, ki jo nalogodajalec uživa pri akreditivni banki. Banka se lahko na podlagi te ocene odloči, da bo akreditiv odprla brez predhodne zagotovitve kritja ter od nalogodajalca zahtevala, da ji akreditivno kritje zagotovi na prvi poziv ob črpanju akreditiva. Nalogodajalec pa si pred odprtjem akreditiva lahko zagotovi kritje, ki je lahko namenski denarni depozit ali odobren namenski kredit, zavarovan z ustreznim finančnim inštrumentom.

Glavne obveze akreditivne banke, ki v akreditivnem poslu deluje po nalogu in v interesu nalagodajalca, so pravočasno in pravilno odprtje ter aviziranje akreditiva, pregled predloženih dokumentov in honoriranje akreditivno skladnih dokumentov ter svetovalna dejavnost, omejena na informiranje o morebitno vprašljivi poslovni boniteti upravičenca, če ji je poznana, ter posamezne predloge in priporočila o posameznih elementih akreditiva, navedenih v nalogu za odprtje akreditiva.

Med glavne obveznosti nalagodajalca pa uvrščamo zagotovitev akreditivnega kritja, plačilo provizije in stroškov v zvezi z akreditivnim poslom ter prevzem honoriranih akreditivnih dokumentov in takojšnja reklamacija ugotovljenih neskladnosti z akreditivnimi pogoji.

Načelo dokumentarne strogosti, ki se zahteva v akreditivnem poslovanju, določa, da morajo biti navodila za odprtje akreditiva, akreditiv in navodila za njegovo spremembo ter sprememba sama popolna in natančna, navodila pa formuliran tako, da banki ne dajejo možnosti alternativne razlage. Akreditivna banka svojemu nalagodajalcu ne sme dopustiti, da bi akreditiv ali njegove spremembe vključeval prekomerne podrobnosti, predvsem tehnične podrobnosti in opisi blaga. Vsak nalog za odprtje akreditiva mora vsebovati navedbo dokumentov, ki jih bo banka honorirala, drugače je tak akreditiv brez pravnega učinka.

Bistveni elementi naloga za odprtje akreditiva so:

- *označba upravičenca*: nalagodajalec mora navesti natančno in popolno označbo upravičenca in njegov sedež, saj škodljive posledice nosi sam.
- *roki, določeni v akreditivu, in kraj plačila*: potrebno je navesti rok veljavnosti akreditiva, kraj in rok za predložitev dokumentov v honoriranje ter rok odpreme blaga.
- *Rok veljavnosti akreditiva in kraj za predložitev dokumentov v honoriranje*: akreditiv brez roka veljavnosti je brez pravnega učinka, zato se ga lahko šteje kot aviziranje akreditiva. Kot bistven element štejemo tudi kraj za predložitev dokumentov v plačilo, vendar izpust te označbe nima posledice ničnosti akreditiva, saj lahko upravičenec dokumente izroči v honoriranje akreditivni banki. Upravičenec ima čas za dostavo dokumentov v honoriranje do zadnjega dneva veljavnosti; če je tisti dan banka zaprta, pa prvi delovni dan banke. (ICC, 2006, 43)
- *Rok za predložitev dokumentov v honoriranje*: označba roka za predložitev ni pogoj za veljavnost akreditiva. Dokumente, ki niso predloženi v okviru predložitvenega roka, navedenega v akreditivu, banke zavrnejo in ne honorirajo.
- *Rok odpreme blaga*: je določen z datumom prevoznega ali drugega odpremne dokumenta in ga ni mogoče podaljšati iz istih razlogov, ki veljajo za podaljšanje

roka veljavnosti akreditiva ali roka za predložitev dokumentov v honoriranje; rok je mogoče podaljšati s spremembo akreditivnih pogojev. Če rok odpreme blaga v akreditivu ni označen, banka prevoznih dokumentov s kasnejšim datumom odpreme od roka veljavnosti akreditiva ne sprejme.

- *Označba akreditivnega zneska*: nalagodajalec je dolžan navesti natančen znesek in valuto, v kateri mora banka upravičencu odpreti akreditiv. Poleg akreditivnega zneska in valute bo nalagodajalec v nalogu navedel še ceno za enoto blaga ali storitev in označbo dogovorjene paritete cene.
- *Označba vrste, kakovosti in količine blaga*: v nalogu za odprtje akreditiva se morajo te navedbe skladati z navedbami v osnovni pogodbi. Vsebina pa le ne sme biti preveč podrobna saj bi to privedlo do zapletov pri primerjavi navedb iz trgovinske fakture z opisom blaga v akreditivu. Količina blaga mora biti označena z eno od merskih enot, ki ji je lahko dodana cirka klavzula, kakovost blaga pa z opisom ali sklicujoč se na določen standard ali sporazumno dogovorjen vzorec.

Cirka klavzula se lahko nanaša na akreditivni znesek, količino ali ceno po enoti blaga in dovoljuje odstopanja največ 10% navzgor ali navzdol potrebno pa je navesti, na katerega od elementov se ta klavzula nanaša.

3.1.6 Odprtje akreditiva

Pogodbeni stranki se v finančni klavzuli osnovne pogodbe dogovorita, kdaj in katero vrsto akreditiva mora kupec odpreti v korist prodajalca ter katere dokumente je treba predložiti, da bi bil akreditiv vnovčljiv. Kupec, ki prvi začne izpolnjevati pogodbene obveznosti, mora poskrbeti, da se roki, pogoji in vrsta odprtega akreditiva skladajo z vsebino finančne klavzule osnovnega posla, sicer lahko upravičenec to neskladje kupcu reklamira.

Če odprtje akreditiva ni v skladu s pogoji in roki iz finančne klavzule osnovne pogodbe, pomeni da kupec ni izpolnil svoje pogodbene obveznosti in bodo nasproti njemu nastopile dolžniške zamude. Če prodajalec ugotovljenega neskladja kupcu ne reklamira takoj, pomeni, da soglaša s pogoji in roki akreditiva in se zato njegovih kasnejših ugovorov ne upošteva.

3.1.7 Vključitev drugih bank v akreditivni posel

Poleg akreditivne banke, ki ima običajno sedež v državi nalagodajalca, se v akreditivni posel vključujejo še druge banke s sedežem v državi upravičenca ali v neki tretji državi. Te imajo natančno opredeljeno funkcijo in ravnajo po navodilih in pooblastilu akreditivne banke.

Avizirna banka: akreditivna banka jo kot svojo korespondenčno banko v državi upravičenca pooblasti, da upravičencu sporoči glede odprtja akreditiva ali akreditivnih

sprememb. Avizirna banka je z akreditivno banko v pravnem razmerju in upošteva le njena navodila. Če se avizirna banka odloči za aviziranje, mora skrbno preveriti verodostojnost akreditiva (šifre akreditivne banke, avtentičnost podpisov in pooblastil podpisanih oseb). Avizirna banka je odgovorna za povračilo škode upravičencu le v primeru, če bi ta utrpel škodo zaradi tega, nezadostnega preverjanja avtentičnosti akreditiva.

Potrdilna banka: če upravičenec ocenjuje, da so v državi akreditivne banke politično-monetarna tveganja ter da je njena devizna solventnost vprašljiva, lahko poda zahtevo po potrditvi akreditiva s strani tretje banke. Pogodbeni stranki se že v osnovni pogodbi dogovorita za odprtje potrjenega akreditiva ter določita, katera banka bo nastopila kot potrdilna banka ter s tem prevzela solidarno obvezo skupaj z akreditivno banko, da bo honorirala akreditivno skladne dokumente. Potrdilna banka se samostojno odloča o potrditvi akreditiva, v primeru, da se odloči, da ga ne bo potrdila, mora o tem takoj obvestiti akreditivno banko. Upravičenec lahko od potrdilne ali izplačilne banke uveljavlja zahtevek za honoriranje dokumentov le, če je kateri od njih predložil akreditivno skladne dokumente. Razveljavitev ali sprememba že potrjenega akreditiva brez soglasja potrdilne banke ni možna. Akreditivna banka je dolžna potrdilni banki povrniti stroške potrditve akreditiva, plačati konfirmacijsko (potrdilno) provizijo ter zagotoviti reimburs izplačanega zneska, če je potrdilna banka honorirala akreditivne dokumente.

Izplačilna banka: V finančni klavzuli osnovne pogodbe se pogodbeni stranki dogovorita, katera banka bo honorirala dokumente (tako imenovana nominirana ali izplačilna banka). Čeprav akreditivna banka z imenovanjem izplačilne banke v akreditivu to banko pooblasti za pregled, prevzem in honoriranje dokumentov, izplačilna banka na osnovi takega imenovanja ter s prevzemom akreditivno skladnih dokumentov ne prevzema nikakršne obveznosti za honoriranje dokumentov, dokler ji akreditivna banka ne zagotovi akreditivnega kritja ali ustrezne reimbursne linije. Čeprav se izplačilna banka sama odloča, ali so pregledani dokumenti skladni in pravočasno predloženi, dokončno odločitev o tem sprejme akreditivna banka. Upravičenec lahko akreditivne dokumente predloži tako akreditivni kot izplačilni banki, zahtevek za honoriranje dokumentov pa uveljavlja samo od izplačilne banke.

Reimbursna banka: akreditivna banka se obvezuje, da bo banko, ki je akreditivne dokumente honorirala, reimbursirala za izplačani akreditivni znesek in pripadajoče obresti. To stori sama ali pa pooblasti tretjo banko, ki jo običajno vključi pri akreditivih, kjer valuta ni valuta države sedeža reimbursne ali izplačilne banke. Reimbursna banka na podlagi reimbursnega pooblastila akreditivne banke še ne prevzema trdne obveze, da bo reimbursni zahtevek tudi honorirala, temveč to stori le v primeru, če izplačilni banki

svojo obvezo reimbursa tudi potrdi. Ta potrditev se šteje kot samostojna, nepreklicna in trdna obveza reimbursne banke.

3.1.8 Odstop akreditivnega priliva

Izvoznik, ki svojemu kupcu plačilo kupnine kratkoročno ali srednjeročno kreditira, za inštrument plačila kreditirane kupnine uporabi akreditiv z odloženim plačilom. Izvoznik postane z odpremo blaga in s predložitvijo akreditivno skladnih dokumentov izplačilni banki upnik terjatve do izplačilne ali akreditivne banke. Ker želi izvoznik refinanciranje svoje akreditivne terjatve, izplačilna, akreditivna oziroma potrdilna banka odkupi akreditivno terjatev in tako postane dolžnik po terjatvi. Upravičenec po akreditivu lahko odstopi že nastalo terjatev po akreditivu, ko so akreditivno skladni dokumenti že bili predloženi, ali terjatev, ki bo nastala v prihodnosti, ko dokumenti še niso bili predloženi, blago pa še ni bilo odpremljeno. Za prenos terjatve na novega upnika izvorni upnik ne potrebuje dolžnikovega soglasja, temveč ga mora o odstopu terjatve le obvestiti.

3.1.9 Akreditivni dokumenti

Akreditiv mora vsebovati točno navedbo vrste, števila in vsebine posameznih dokumentov, ki jih je upravičenec dolžan predložiti banki. Nalogodajalec mora v nalogu za odprtje akreditiva natančno navesti osebo (fizično ali pravno), ki bo posamezen dokument izstavila. Dokumenti, za katere se zahteva, da se predloži njihov izvornik, morajo biti kot taki tudi označeni, kjer je to potrebno, tudi podpisani. Za podpis se šteje ročni podpis, faksimile, perforiran podpis, žig, simbol ali katerikoli drugi mehaničen ali elektronski način overitve. Dokumenti, za katere se zahteva, da se jih predloži kot kopijo, morajo biti kot taki tudi označeni oziroma ne smejo biti označeni kot izvornik, zanje podpis ni potreben. Za dokumente, ki se nanašajo na kakovost (certifikat o kakovosti) in količino blaga, je v akreditivu običajno določeno, kdo naj te dokumente izstavi ter kakšna mora biti vsebina takega dokumenta.

Upravičenec je dolžan akreditivne dokumente predložiti akreditivni, potrdilni banki ali banki, ki je v akreditivu navedena kot pooblaščenca banka, ta pa honorira le tiste dokumente, ki so predloženi pravočasno in so akreditivno skladni.

Pregled dokumentov: Banke so dolžne predložene dokumente pregledati z razumno skrbnostjo in ugotoviti, ali so dokumenti po zunanjem videzu skladni z akreditivnimi roki in pogoji ter ali so skladni med seboj. Banke pregledujejo dokumente po zunanjem videzu in ne prevzemajo odgovornosti za njihovo vsebino. Banka mora predložene dokumente pregledati v roku sedmih dni in se odločiti, ali jih bo kot akreditivno skladne prevzela in honorirala ali jih bo zavrnila kot akreditivno neskladne.

Zavrnitev dokumentov: Če banka po pregledu dokumentov ugotovi, da dokumenti niso akreditivno skladni, jih je dolžna zavrniti in v roku sedmih dni po telekomunikacijski poti obvestiti osebo ali banko, ki je te dokumente predložila.

Umik rezerve na dokumentih: Če akreditivna banka ugotovi, da so predloženi dokumenti akreditivno neskladni, lahko stopi v stik z nalagodajalcem in od njega zahteva navodila glede spregleda ugotovljenih odstopanj. Do umika rezerve na dokumentih pride v primeru, ko nalagodajalec soglaša s tem, da akreditivna banka spregleda akreditivno neskladnost in pooblasti izplačilno banko, da predložene dokumente honorira. Rezervo na dokumentih lahko umakne le akreditivna banka, saj je zadnja, ki odloča o njihovi skladnosti, ne sme pa jih vročiti nalagodajalcu na vpogled in mu s tem omogočiti predpregled nad blagom, saj bi bilo tako postopanje v nasprotju z načeli akreditivnega prava.

Honoriranje dokumentov s pridržkom: Če izplačilna banka ugotovi, da predloženi dokumenti ne ustrezajo akreditivnim pogojem, jih lahko ob predhodnem dogovoru z upravičencem vseeno honorira s pridržkom ali proti predložitvi garancije upravičenca, ki krije morebitno odškodninsko odgovornost. Če akreditivna ali potrdilna banka dokumentov izplačilni banki ne reklamirata pravočasno in pravilno, se šteje, da sta dokumente prevzeli kot akreditivno skladne.

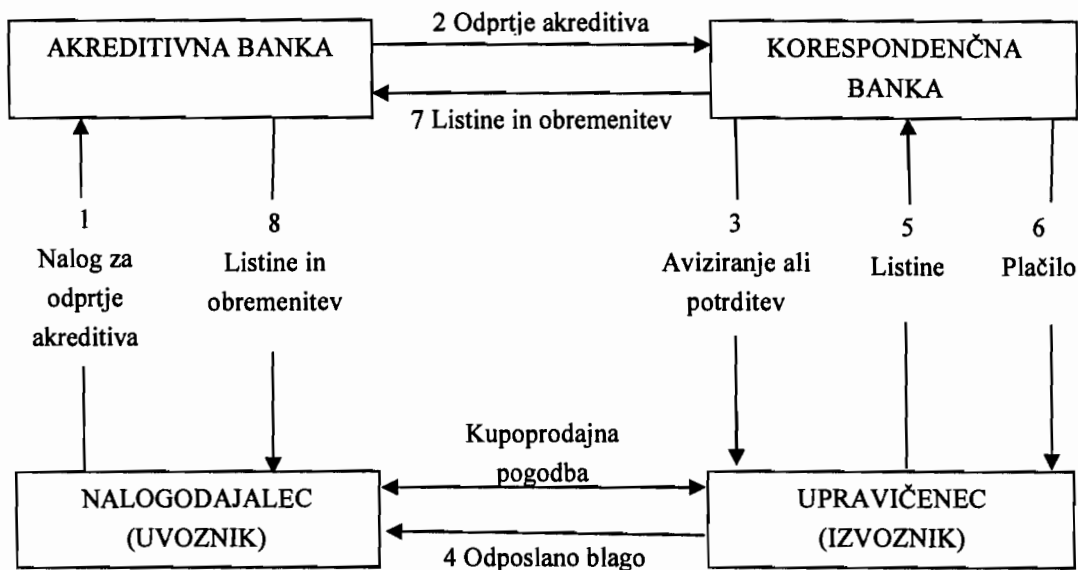
Honoriranje dokumentov proti predložitvi bančne garancije: Pri honoriranju akreditivno neskladnih dokumentov, kjer upravičenec izplačilni banki predloži bančno garancijo, se banka, ki je bančno garancijo izdala, zaveže, da bo v primeru ugotovljene neskladnosti akreditivnih dokumentov s strani akreditivne banke, izplačilni banki izplačala znesek, ki je bil izplačan upravičencu.

3.1.10 Primer poteka akreditivnega posla

Ko sta kupec in prodajalec sklenila osnovni posel (1) in sta se dogovorila o vseh pogojih ter za način plačila določila dokumentarni akreditiv, kupec poda svoji banki (akreditivna banka) nalog za odprtje akreditiva (2), v katerem so navedeni točni podatki o prodajalcu ter seznam zahtevanih dokumentov in pogojev, potrebnih za veljavnost akreditiva. Kupčeva banka nato po navodilih svojega komitenta obvesti bodisi svojo kontokorentno banko v tujini (pri kateri ima odprt račun v tuji valuti) bodisi svojo korespondenčno banko (z njo le sodeluje) o odprtju akreditiva (3). Ta banka je lahko tudi prodajalčeva banka, če ni, le-ta obvesti njegovo banko o odprtju akreditiva. Nato prodajalčeva banka obvesti svojega komitenta o odprtju akreditiva (4), izvoznik odpremi blago kupcu (5) in svoji banki posreduje dokumente o blagu ali storitvi (6). Banka prodajalca nato plača prodajalcu (7) in posreduje dokumente banki kupca (8), ta dokumente pregleda in jih posreduje kupcu (9). Če so dokumenti v skladu z določili akreditiva in dokazujejo, da je blago pravočasno odpremljeno ali storitev v celoti

opravljena, je dolžna prodajalcu akreditivni znesek tudi izplačati. V kolikor dokumenti ne ustrezajo določilom akreditiva, jih banka kupca da pod rezervo in čaka na navodila svojega komitenta. Če se kupec strinja z odstopanji, lahko banka dvigne rezervo na dokumente in se prodajalcu blago ali storitev izplača. Banka je obvezna izvesti plačilo po akreditivu le za akreditivno pravilne in skladne dokumente. Nepravilnih dokumentov banka ni dolžna poravnati. Kakršnekoli reklamacije v zvezi z blagom rešuje kupec neposredno s prodajalcem in ne preko banke.

Slika 3.1 Potek akreditivnega posla

3.2 Dokumentarni inkaso

Dokumentarni inkaso pride v poštev v primeru, ko sta pogodbeni stranki v medsebojnih poslovnih stikih že dalj časa in kupec zaupa v pogodbeno disciplino prodajalca, ta pa pozna kupčevo finančno stanje in plačilno disciplino (Bugg 1994, 139). Dokumentarni inkaso pomeni bančno poslovanje s finančnimi ali komercialnimi dokumenti z namenom, da se pridobi plačilo ali akcept, dokumente izroči proti plačilu ali akceptu ali dokumente izroči na osnovi drugih določil in pogojev.

3.2.1 Subjekti, ki nastopajo v inkasnem poslu

V inkasnem poslu nastopajo naslednji subjekti:

- *nalogodajalec (principal)*: komitent banke, ki svoji banki poveri inkasni mandat,
- *banka pošiljateljica (remiting bank)*: banka komitenta, ki je pooblaščen za inkaso,

- *inkasna banka (collecting bank)*: vsaka banka, vključena v inkaso, razen banke pošiljateljice,
- *predložitvena banka (presenting bank)*: banka, ki predloži kupcu dokumente v akcept,
- *trasat (drawee)*: kupec – dolžnik, kateri prejme dokumente.

V finančni klavzuli osnovnega posla morata kupec in prodajalec izbrati med različnimi vrstami dokumentarnega inkasa *dokumenti proti plačilu*, kjer banka kupcu izroči dokumente samo na podlagi takojšnjega plačila, *dokumenti proti meničnemu akceptu*, kjer banka izroči dokumente kupcu le proti akceptu menice ter *akcept menice – dokumenti proti plačilu*, kjer kupec na poziv predložitvene banke menico akceptira, vendar dokumentov ne prejme do plačila menice ob dospelosti. Prva različica dokumentarnega inkasa pomeni za prodajalca takojšnje plačilo, medtem ko gre pri drugi in tretji različici za kratkoročno kreditiranje kupca s pomočjo menice, ki nastopi kot kreditni inštrument.

Prodajalec v času odpreme blaga nima nikakršnega zagotovila, da bo kupnino prejel takrat, ko bo kupčeva banka prejela dokumente o blagu. Tvega, da bo odpremljeno blago obtičalo pri kupčevem špediterju, če kupec ne odkupi dokumentov, ter tvega, da bo po tem negativnem scenariju bremenjen za stroške transporta, zavarovanja in skladiščenja. Dokler kupec ne plača kupnine in ne prevzame dokumentov, ne more pregledati blaga, zato tvega, da blago količinsko in kakovostno ne bo ustrezno, ima pa možnost kasnejše reklamacije. V primeru, da kupec na poziv predložitvene banke ne odkupi dokumentov, mora prodajalcu izplačati odškodnino v višini razlike med tržno in pogodbeno ceno blaga. (Bugg 1994, 139)

3.2.2 Razmerja med subjekti inkasnega posla

V inkasnem poslu se pojavljajo razmerja med:

- *nalogodajalcem in banko pošiljateljico dokumentov*: na podlagi danega mandata s strani prodajalca se banka obveže, da bo za prodajalca opravila določen posel tako, da bo v svojem imenu, vendar na račun nalogodajalca prek inkasne banke kupcu predložila dokumente v odkup in prejeto kupnino izplačala nalogodajalcu; banka pošiljateljica ni odgovorna za morebitno neplačilo kupnine,
- *banko pošiljateljico in inkasno banko oziroma inkasno banko in predložitveno banko*: to razmerje temelji na pogodbi o naročilu (banka pošiljateljica izbere inkasno banko), inkasna in predložitvena banka delujeta v interesu nalogodajalca, vendar z njim nista v pravnem razmerju, zato jim nalogodajalec nima možnosti dajati neposrednih navodil, banka pošiljateljica pa ne odgovarja za postopke inkasne banke, čeprav jo je sama izbrala,

- *inkasno banko in dolžnikom (kupcem)*: subjekta nista v pravnem razmerju, saj inkasna banka deluje v interesu, po nalogu in za račun prodajalca,
- *prodajalcem in kupcem*: subjekta v osnovni pogodbi določita finančno klavzulo, nato je prodajalec obvezan dostaviti blago in dokumente, kupec pa dokumente odkupiti ali menico akceptirati, preden blago kakovostno in količinsko pregleda. Ko inkasna oziroma predložitvena banka predloži dokumente v plačilo kupcu, jih je ta dolžan tudi plačati, saj od tega trenutka dalje teče zastaralni rok.

3.2.3 Inkasno navodilo in njegovi bistveni elementi

Vse dokumente, za katere sta se pogodbeni stranki dogovorili, da so potrebni za konkretni inkaso posel, mora spremljati inkasno navodilo (priloga 3). Banka pošiljateljica mora v inkasnem navodilu, ki ga prejme inkasna banka, navesti, da se konkretni inkaso posel izvaja v skladu z določili Enotnih pravil za inkaso EPI -522. Ta se uporablja le, če pogodbene stranke na njihovo uporabo pristanejo. Prodajalec mora predložitveni banki dati natančna in popolna navodila glede konkretnega inkasa, banka pa ni dolžna analizirati dokumentov, da bi ugotovila kakšna so navodila, saj banke upoštevajo le navodila strank, s katerimi so v pravnem razmerju.

Da bi se izognili nepopolnosti in netočnosti v danem inkasnem navodilu, EPI-522 določajo bistvene elemente vsakega inkasnega navodila, ki so:

- podatki o nalogodajalcu,
- podatki o predložitveni banki,
- podatki o dolžniku,
- podatki o inkasni banki,
- znesek in označba valute,
- seznam priloženih dokumentov in zaporedna številka dokumenta,
- pogoji za pridobitev plačila ali meničnega akcepta,
- določila, ali naj se dokumenti izročijo proti plačilu, na podlagi meničnega akcepta ali izpolnitve drugih pogojev,
- določila glede plačila stroškov in obresti,
- način plačila in način obvestila o plačilu,
- navodila za primer naplačila, neakcepta ali neskladnosti z drugimi navodili.

3.2.4 Dokumenti v inkasnem poslu

Dokumente, s katerimi se posluje pri dokumentarnem inkasu, delimo na *finančne dokumente* (menice, čeki in drugi inštrumenti za pridobitev plačila v denarju) in *komercialne dokumente* (fakture, transportni dokumenti, dokumenti, ki vsebujejo lastninsko pravico na blagu in drugi dokumenti, ki niso finančni). Glede na to, katere od

teh vrst dokumentov se predloži pri inkasnem poslovanju v honoriranje, pa ločimo *čisti inkaso*, kjer se predloži izključno finančne dokumente, in *dokumentarni inkaso*, kjer se lahko poleg finančnih dokumentov predloži tudi komercialne dokumente.

Dokumente, za katere sta se pogodbeni stranki dogovorili, da jih vključita v posel, predložitvena banka prejme skupaj z inkasnim navodilom, pregleda ter ju predloži kupcu v honoriranje. V inkasnem navodilu je natančno naveden rok za honoriranje dokumentov, in sicer so lahko *plačljivi na vpogled* ali *na določen dan dospelosti*. Pri dokumentih, plačljivih na vpogled, je predložitvena banka dolžna kupcu predložiti dokumente v plačilo takoj, pri dokumentih plačljivih ob določeni kasnejši dospelosti pa predloži dokumente v akceptiranje takoj, če se zahteva pridobitev meničnega akcepta, oziroma dokumente predloži v plačilo ob dospelosti, če se zahteva plačilo.

Predložitvena banka se mora za izročitev dokumentov o blagu kupcu natančno držati inkasnih navodil. Finančna klavzula »dokumenti, plačljivi na vpogled« ji narekuje, da mora vse dokumente izročiti kupcu takoj, ko bo ta plačal kupnino v skladu z inkasnimi navodili. Finančna klavzula »dokumenti, plačljivi ob kasnejši dospelosti« ji narekuje predložitev dokumentov kupcu, ko ji ta predloži dokaz o odprtju standby akreditiva v korist upnika, pri meničnem akceptu izročiti dokumente, ko kupec akceptira menico, ali šele, ko jo ob dospelosti plača, odvisno od specifikacije prodajalca. Če prodajalec predložitveni banki ne da natančnih navodil o izročitvi dokumentov kupcu, to stori šele, ko kupec plača kupnino in ne odgovarja za posledice zamude izročitve dokumentov.

Pri normalnem odvijanju dokumentarnega inkasa prodajalec blago odpremi na naslov kupčevega špediterja in tega pooblasti, da sme predati blago kupcu le, če mu ta predloži potrdilo banke, s katerim dokaže, plačilo kupnine ter s tem odkup dokumentov. Če kupec nima originalnih dokumentov, ker so ti še vedno v inkasni banki, nima pravne možnosti razpolaganja z blagom, v izjemnem primeru pa lahko opravi predpregled blaga.

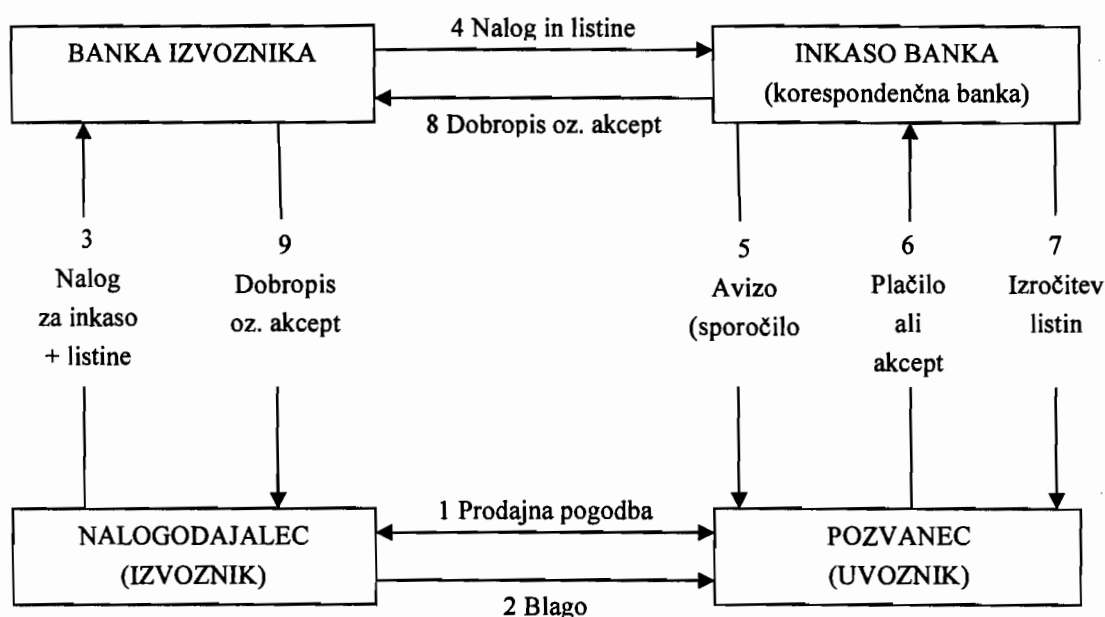
Banke, ki so vključene v posle dokumentarnega inkasa, delujejo v svojem imenu, vendar za račun in na tveganje svojega komitenta, zato morajo postopati v dobri veri in skrbno.

Banke po določilih EPI-522 ne odgovarjajo za storitve drugih bank, vključenih v inkaso posel, za obliko, avtentičnost in pravni učinek posameznih dokumentov, za opis, količino, težo, kakovost, stanje, pakiranje, dobavo, vrednost ali obstoj blaga, za plačilno sposobnost ali kredibilnost pošiljateljev, prevoznikov, špediterjev, prejemnikov, zavarovateljev ali drugih oseb, za posledice izgube ali zamude v dostavi dokumentov, za napake ali zamude pri prenosu telekomunikacijskih sporočil, napak v prevodu ali razlagi tehničnih izrazov, za posledice, nastale zaradi višje sile, ter za posledice pošiljanja blaga na naslov banke brez njenega predhodnega soglasja.

Kljub temu, da je banka razrešena tolikšne odgovornosti, mora po prejetih inkasnih navodilih korektno in profesionalno postopati. Če se ji dokaže malomarnost in nestrokovno ravnanje, je polno odškodninsko odgovorna. Če banka ugotovi, da kateri od dokumentov, navedenih v inkasnem navodilu, manjka ali je drugačen od navedenega, mora takoj obvestiti stranko, od katere je prejela inkasno navodilo. Če kateri od dokumentov ni naveden v inkasnem navodilu, banka pošiljateljica nima pravice oporekati vrsti in številu dokumentov, ki jih je prejela inkasna banka, saj za to nima dokazila.

Po sklenitvi osnovne pogodbe s kupcem (1) in odpremi blaga (2) prodajalec predloži svoji banki (banka pošiljateljica) dokumente z navodili za inkaso (3). Ta dokumente pošlje inkasni banki (4), ki v posel vključi predložitveno banko - ta pozove kupca k plačilu ali akceptu menice (5). Ko kupec dokumente plača (6), prevzame dokumente (7) in lahko postane lastnik blaga. Izvoznikova banka po prejemu inkasnega plačila (8) odobri račun izvoznika (9).

Slika 3.2 Potek dokumentarnega inkasa

3.3 Bančna garancija

Bančna garancija je pogodba med dvema strankama in je neodvisna od osnovnega posla (Bertrams 2004, 15). Po svoji vsebini je samostojna obveza banke, ki je abstraktna, neakcesorna v odnosu na osnovni posel in kauzalna v odnosu na taksativno navedene pogoje v garanciji (Falatov 1996, 8).

Bančna garancija temelji na abstraktni plačilni obvezi banke in banko, ki jo je izdala, obvezuje, da upravičencu po garanciji izplača določen denarni znesek, če so izpolnjeni v garanciji navedeni pogoji. Banka – garant prevzema svojo plačilno obvezo po izdani garanciji iz pravnega naslova poroštva, garancije, plačljive na prvi poziv, izdaje Standby akreditiva, meničnega akcepta, meničnega avala, meničnega indosamenta ali iz naslova izdaje lastne menice.

Ker zakonodaja instituta bančne garancije ne ureja, je Mednarodna trgovinska zbornica v Parizu priporočila v uporabo bančno prakso Enotna pravila za garancije na prvi poziv (v nadaljevanju EPGP). EPGP so dispozitivnega značaja in se uporabljajo le, če so se stranke za njihovo uporabo dogovorile in to izrecno navedle v garanciji (inkorporacijska klavzula).

Za izdajo garancije morata biti urejeni dve pravni razmerji. Prvo pravno razmerje je razmerje med upnikom in dolžnikom iz osnovnega posla, drugo pa je razmerje med dolžnikom (nalogodajalcem za izdajo garancije) in banko – garantom, po katerem banka prevzema obveznost izdaje garancije v korist upravičenca, s katero se mu obvezuje plačati določen denarni znesek, če bo izpolnil v garanciji taksativno navedene pogoje.

V Sloveniji pravni institut bančne garancije ureja OZ in zanjo predpisuje obvezno pisno obliko kot pogoj za njeno veljavnost. Ta zakon ureja tudi vsebino garancije, izdane s klavzulo »na prvi poziv«.

3.3.1 Bistveni elementi bančne garancije

EPGP določa osnovne elemente, katere mora vsebovati vsaka garancija:

- nalogodajalec za izdajo garancije (principal),
- upravičenec (beneficiary),
- garant (guarantor),
- navedba osnovnega posla, po katerem se zahteva izdaja garancije (underlying transaction),
- maksimalni znesek in valuta, v kateri je plačljiva (maximum amount and currency),
- rok veljavnosti (expiry date and/or expiry event),
- pogoji, pod katerimi se zahteva plačilo (terms for demanding payment),
- morebitno določilo o redukciji garantnega zneska (any provision for reduction of the guarantee amount).

V praksi nekatere banke v garancije vključujejo še elemente, kot so višja sila, prenos garancije, cesija terjatve po garanciji, dopustnost pobotanja, sodna in arbitražna pristojnost, uporaba merodajnega prava ter registracija garancije pri pristojnih deviznih oblasteh.

3.3.2 Vrste garancij

V praksi banke izdajajo garancije bodisi po nalogu prodajalca (izvajalca investicijskih del) ali po nalogu kupca (naročnika investicijskih del). V nadaljevanju so prikazane vrste bančnih garancij, kot jih navaja Dubrovski.

Tabela 3.1 Oblike bančnih garancij

Vrsta garancije	Dajalec naloga	Uporabnik	Vsebina garancije
Razpisna (tenderska) garancija	Razpisni ponudnik	Razpisovalec	Jamstvo, da morebitni izvoznik ne bo storniral svoje ponudbe, ko bi bila njegova ponudba sprejeta; izločanje neresnih ponudnikov
Garancija za izpolnitev pogodbe (za dobro izvedbo posla)	Izvoznik	Razpisovalec uvoznik	Jamstvo, da bo izvoznik v roku izpolnil vse dobavne obveznosti po predpisanih ali ponujenih pogojih
Plačilna garancija	Uvoznik	Izvoznik	Jamstvo banke za uvoznikove plačilne obveznosti
Predplačilna garancija (za vračilo prejetega avansa)	Izvoznik	Uvoznik	Bančno jamstvo, da bo izvoznik vrnil predplačani znesek, če ne bi prišlo do izpolnitve kupne pogodbe
Garancija za izgubljeni konosament	Uvoznik	Pomorski prevoznik	Bančno jamstvo pomorskemu prevozniku, da ne bo utrpel nobene škode, če izroči blago uvozniku brez predložitve konosamenta ali brez popolnega sklopa konosamentov
Carinska garancija	Uvoznik	Carina	Bančno jamstvo pri začasnem uvozu, da bodo plačani carinski znesek in ostali stroški, če blago ne bi bilo ponovno izvoženo
Garancija pri generalnih havarijah	Uvoznik ali izvoznik	Pomorski prevoznik	Bančno jamstvo, da bo havarijski udeleženec plačal določen delež za svoje rešeno blago, nadomeščanje blagovnega kritja, ki ga ima prevoznik, dokler ne izroči blaga prejemniku
Garancija za konsignacijo	Uvoznik	Izvoznik	Jamstvo za plačilo blaga pri prodaji iz konsignacijskega skladišča ali za vrnitev blaga po likvidaciji skladišča
Garancija za vrnitev embalaže	Uvoznik	Izvoznik	Bančno jamstvo, da bo embalaža vrnjena
Garancija za odpravo pomanjkljivosti v garancijski dobi	Izvoznik	Uvoznik	Jamstvo, da bo dobavitelj (največkrat izvajalec investicijskih del) v obdobju, za katero velja garancija, odpravil morebitne pomanjkljivosti
Garancija za vračilo zadržanih zneskov	uvoznik	izvoznik	Jamstvo, da bo uvoznik po preteku garancijskega ali drugega pogodbenega obdobja izplačal še zadržane zneske iz pogodbene cene, če pomanjkljivosti ne bo oz. bodo odpravljene

Vir: Dubrovski 2005, preglednica stran 36.

3.3.3 Razmerja med subjekti bančnih garancij

Pri bančnih garancijah praviloma govorimo o treh temeljnih pravnih razmerjih:

- *pravno razmerje med kupcem (dolžnikom) in prodajalcem (upnikom):* pogodbeni stranki iz osnovnega posla v finančni klavzuli določita, kateri finančno-pravni inštrument zavarovanja pogodbenih obveznosti bosta uporabili.

Ko določita, katera stranka bo v korist nasprotne stranke preko svoje banke izdala garancijo, določita še vrsto garancije, znesek, na katerega se garancija glasi, rok veljavnosti garancije in v kakšnem besedilu bo garancija napisana. Finančna konstrukcija posla določa, katera stranka je dolžna prva izdati ustrezno garancijo. Če tega ne stori v dogovorjenem roku, veljajo za stranko, ki z izdajo zamuja, pravila o dolžniški zamudi.

- *pravno razmerje med dolžnikom (nalogodajalcem za izdajo bančne garancije) in banko, ki garancijo izdaja:* dolžnik kot nalogodajalec za izdajo garancije in banka – garant s pogodbo o izdaji garancije, ki ureja njuno kritno razmerje, določita, kakšno bo kritje za izdajo garancije, vrsto in vsebino garancije ter kakšni bodo stroški. V praksi banke kot kritje za izdajo garancije zahtevajo obremenitev že odobrene kreditne linije dolžniku, vezavo in zastavo gotovinskih sredstev za čas veljavnosti garancije, zastavo različnih vrednostnih papirjev ali premičnin, zastavo nepremičnin, izdajo bianko akceptnega naloga ob istočasni izdaji bianko meničnega akcepta s pooblastilom za izpolnitev in predložitve v plačilo in cesijo tolarskih ali deviznih, dospelih ali bodočih terjatev, ali prilivov. Od kritja banka loči določen del sredstev za provizijo, ki ji služi za pokrivanje administrativnih stroškov.
- *pravno razmerje med banko – garantom in upravičencem po izdani garanciji:* to razmerje nastane, ko banka upravičencu garancijo dostavi in ga z njo obvesti, da je upravičenec zahteval plačilo po garanciji pod pogoji, ki so v njej navedeni, upravičenec pa tako garancijo akceptira. Če upravičenec ni banki takoj ugovarjal glede vsebine ali posameznih elementov garancije, se smatra, da jo je akceptiral.

V primeru, da se v posel izdaje garancije vključi poleg prve še druga banka (konfirmacijska banka ali banka, ki izda indirektno garancijo), obstaja še razmerje med prvo in drugo banko.

3.3.4 Časovna omejitev veljavnosti garancije

Če garancija ni izrecno označena kot preklicna, postane nepreklicna in stopi v veljavo z dnem njene izdaje (od kdaj naprej banka – garant prevzema obvezo plačila po garanciji) – plačilna garancija, ali s kasnejšim dnem, če tako določajo njeni pogoji – druge vrste garancije. Rok izteka veljavnosti garancije je lahko označen z določenim koledarskih datumom, kar je v praksi tudi v uporabi, ali z označbo določenega dogodka (npr. plačilo avansa), kar je v praksi izjema. Obveza banke – garanta preneha z izplačilom celotnega garantnega zneska, iztekom roka veljavnosti garancije, vračilom garancije pred iztekom roka veljavnosti, prejemanjem pisne izjave upravičenca, da ne bo

zahteval plačila po garanciji, polno redukcijo garantnega zneska ter nepravočasno ali nepopolno predložitvijo zahtevanih dokumentov.

Upravičenec mora zahtevek za plačilo po garanciji, skupaj z vsemi zahtevanimi dokumenti, izročiti banki pravočasno, sicer bo banka plačilo po garanciji zavrnila. Tveganje v primeru okvare poštno-komunikacijskega sistema, ko ta ne deluje, ali zaradi višje sile, nosi upravičenec sam.

3.3.5 Uveljavljanje plačila po garanciji

V praksi se zahteve za plačilo po garanciji uveljavljajo v manj kot enem odstotku vseh izdanih garancij. Ko upravičenec banki – garantu poda pisno zahtevo za plačilo, mora ta, po preverbi, ali je podana zahteva za plačilo brez formalno-pravnih napak in ali je podana pravočasno, o tem nemudoma obvestiti nalogodajalca za izdajo garancije. Banka je dolžna poleg tega ugotoviti še, ali je zahtevo za plačilo podala oseba, ki je za tako dejanje aktivno legitimirana (upravičenec po garanciji, njegov pooblaščenec ali zastopnik), ali je zahteva za plačilo podana pravilnemu adresatu (banka, ki je garancijo izdala ali konfirmirala), ali zahteva za plačilo izpolnjuje formalne zahteve (pisna oblika – pismo, telegram, poslan po elektronski pošti ali telefaksu), ali se zahteva za plačilo po garanciji nanaša na tisti osnovni posel, po katerem je bila garancija izdana, ter kateri dokumenti morajo biti priloženi zahtevi za plačilo (pisna izjava upravičenca, da nasprotna pogodbeni stranka ni izpolnila svojih obveznosti ter vsebino kršitve teh obveznosti).

3.3.6 Standardi kontrole dokumentov

Banka – garant mora prejeti zahtevo za plačilo po garanciji in spremljajoče dokumente preveriti po standardu, ki so kodificirani v EPGP:

- dokumente preveri z razumno skrbnostjo ter z mero profesionalne skrbnosti,
- preveri le dokumente, ki so v garanciji navedeni in predloženi banki,
- prejme zahtevo za plačilo in zahtevane dokumente neposredno od upravičenca,
- opravi sama neposredno kontrolo dokumentov ter sama odloča, ali zahteva za plačilo in dokumenti po zunanjem videzu izpolnjujejo pogoje, določene v garanciji, ne prevzema pa nikakršnih obveznosti, če so dokumenti ponarejeni ali jih je podpisala nepooblaščenca oseba,
- ugotovi, ali so predloženi dokumenti med seboj skladni,
- zavrne zahtevo za plačilo, če predloženi dokumenti ne ustrezajo pogojem, navedenim v garanciji, od upravičenca pa prejme nove dokumente, če jih ta predloži v okviru roka veljavnosti garancije.

Upravičenec lahko pred iztekom roka veljavnosti garancije od banke zahteva podaljšanje roka veljavnosti ali plačilo (Extend Validity or Pay), s čimer želi izvršiti pritisk na svojega pogodbenega partnerja, da bi izpolnil pogodbene obveznosti, sam pa

se še ni odločil, ali bo uveljavljal plačilo po garanciji. Banka – garant mora o tem obvestiti nalogodajalca za izdajo garancije, tako plačilo suspendirati, dokler se pogodbeni partnerja iz osnovnega posla ne dogovorita o podaljšanju roka veljavnosti garancije in dokler banka ne utegne sporočiti upravičencu odločitve o podaljšanju roka veljavnosti garancije. S podaljšanjem roka veljavnosti garancije zavrne zahtevo za plačilo, v nasprotnem primeru pa plačilo po garanciji izvrši.

Naročnik investicijskih del si lahko podaljša rok za preučitev prejetih ponudb (Extend Validity or Withdraw) morebitnih izvajalcev tako, da banki poda zahtevo »podaljšajte veljavnost garancije ali umaknite ponudbo«. Ker se za uveljavljanje plačila po tenderski garanciji zahteva pisna potrditev upravičenca po garanciji, da ponudnik pod danimi pogoji pogodbe ni hotel skleniti, banke po tako formulirani zahtevi niso dolžne izvršiti plačila.

Upravičenec po garanciji lahko od banke zahteva, da mu podaljša rok veljavnosti garancije, da bi natančno preciziral znesek svoje zahteve. Tako tik pred iztekom roka veljavnosti garancije poda banki – garantu zahtevo, ki je formulirana »prosimo, blokirajte garantni znesek in ne štejte, da je rok veljavnosti iztekel« ter dopolnjena s prošnjo, naj se rok veljavnosti podaljša (Extend Validity or Hold for Value). V tem primeru ne gre za zahtevo za plačilo po garanciji ampak za podaljšanje roka veljavnosti garancije.

3.3.7 Dopustnost pobotanja

V praksi se pojavljajo primeri, ko je upravičenec po garanciji, plačljivi na prvi poziv proti banki – garantu, v debetnem saldu, t.j. v obvezi plačila določene dospele denarne obveznosti. Značilnost tega salda je, da upravičenec dolguje banki iz naslova drugih pravnih poslov (npr. odobreni krediti za financiranje drugih transakcij), ki niso v nikakršni zvezi s poslom, po katerem je izdana garancija. Pojavljajo se tudi primeri, ko nalogodajalec za izdajo garancije svoje terjatve, ki temeljijo na osnovnem poslu, odstopi (cedira) v korist banke – garanta. Banka nato, kot cesionar, želi to terjatev pobotati s svojo obvezo plačila po garanciji, vendar po OZ lahko to stori le, če se obe terjatvi glasita na denar in če sta obe zapadli, ena od strank pa da drugi izjavo o pobotu.

3.3.8 Odstop pravice uveljavljanja zahteve po garanciji in odstop terjatve za plačilo po garanciji

Enotna pravila za garancije na prvi poziv, ki urejajo tudi pravna instituta odstopa pravice uveljavljanja zahteve po garanciji (pravica transfera garancije) in odstopa terjatve do banke – garanta po že uveljavljenem zahtevku po garanciji, določajo, da upravičenec svoje zahteve za uveljavljanje garancije ne more prenesti na tretjo osebo, razen če garancija ali njeni dodatki vsebujejo klavzulo o transferabilnosti garancije.

Upravičenec lahko svojo pravico do odstopa od uveljavljanja garancije prenese na tretjo osebo z odstopno izjavo.

Garancija, ki vsebuje klavzulo o prenosljivosti (v plačilnih garancijah, plačljivih na prvi poziv) služi kot zavarovanje terjatev iz osnovnega posla. Zaradi tega mora prodajalec terjatve na kupca prenesti tako terjatev iz osnovnega posla kot tudi pravico do uveljavljanja zahteve po garanciji. Na področjih investicijskih del v tujini se srečujemo tudi z drugimi vrstami garancij, kot so garancije za dobro izvršitev posla, garancija za odpravo napak, garancija za vračilo zadržanih zneskov, ki zavarujejo morebiten bodoč odškodninski zahtevek upravičenca v primeru neizpolnitve ali nepravilne izpolnitve obveznosti nasproti stranki iz osnovnega posla. Ta vrsta garancij nudi upravičencu zavarovanje njegovih bodočih, v trenutku izdaje še neobstoječih oziroma negotovih terjatev. Če se stranki iz osnovnega posla dogovorita, da bo ena pogodbeni stranka svojo pogodbeno obvezo prenesla na tretjo osebo, ta s prevzemom obveze vstopi v osnovni posel, v katerem so te vrste garancij predmet prenosa.

Upravičenec po garanciji lahko odstopi v korist tretje osebe že dospelu terjatev proti banki – garantu (upravičenec je zahtevo za plačilo po garanciji že podal, banka pa bo plačala, ker je taka zahteva v skladu s pogoji garancije), kot tudi bodočo še nedospelo terjatev (upravičenec zahteve za plačilo po garanciji banki še ni podal).

3.3.9 Pravna zloraba garancij

Bančne garancije, izdane iz naslova poročstva, dajejo banki možnost do uveljavljanja tako ugovorov, ki jih lahko proti upravičencu uveljavlja glavni dolžnik, kot tudi svoje ugovore, v primeru utemeljenega suma pravne zlorabe garancije. Pri uveljavljanju ugovora v primeru utemeljenega suma pravne zlorabe garancije ni nobenih težav, težave pa se pojavijo pri samostojnih, neakcesornih garancijah, pri katerih se banka obvezuje izvršiti svojo obvezo plačila na prvi poziv.

Banka lahko pri garancijah, plačljivih na prvi poziv, ugotovi, da upravičenec izpolnjuje vse formalne pogoje za plačilo po garanciji, nalogodajalec za izdajo garancije pa banki zatrjuje, da upravičenec ni upravičen do plačila po garanciji, ker obstaja sum goljufivega uveljavljanja zahteve za plačilo. To dejanje upravičenca se lahko nanaša na osnovni posel ali na predložene dokumente. Nalogodajalec za izdajo garancije poskuša s pravnimi sredstvi doseči, da sodišče upravičencu prepove uveljavljati zahtevo za plačilo po garanciji ali pa prepove banki izvršiti plačilo po predloženi zahtevi v primeru, da je zahteva za plačilo banki že predložena. Banka kontrolira dokumente le po zunanem videzu in se ne spušča v materialno vsebino posameznega dokumenta, zato zaradi morebitnih kasnejših ugotovitev, da so bili predloženi dokumenti ponarejeni, nalogodajalcu za izdajo garancije odškodninsko odgovarja le v primeru če ji je dokazano, da je bila pri kontroli dokumentov grobo malomarna.

Nalogodajalec za izdajo garancije je dolžan banki predložiti pisne dokaze o utemeljenem sumu pravne zlorabe zahteve za plačilo po garanciji, banka pa je dolžna odkloniti plačilo po tej isti zahtevi za plačilo, če ugotovi, da nalogodajalčevi dokazi podpirajo njen sum. Nalogodajalčevi jasni, nedvoumni in dokumentirani dokazi, ki jih predloži banki, se morajo nanašati na dejanja upravičenca po garanciji in ne na dejanje tretjih oseb (špediterja, posrednika itd.). Brez takih dokazov banka ni dolžna odkloniti zahtevanega plačila po garanciji, sodišče pa ni dolžno upravičencu prepovedati predložitve zahteve za plačilo ter banki izvršitve plačila po že predloženi zahtevi.

Iz poslovne prakse izhaja, da do pravne zlorabe garancije prihaja v primerih:

- osnovna pogodba je izpolnjena,
- iztek garantnega roka,
- plačilna zamuda upravičenca,
- pogodbeni rok dobave ali izvršitve del še ni iztekel,
- neizpolnitev pogodbenih obvez upravičenca,
- nastop višje sile,
- zahteva za plačilo po garanciji se ne nanaša na osnovni posel, po katerem je garancija izdana.

3.4 Učinkovitost inštrumentov plačila in zavarovanja plačil v mednarodnem poslovanju

Kot navajajo na spletni strani Abanke Vipa d.d., je dokumentarni akreditiv najvarnejši inštrument plačila in zavarovanja plačil, saj pomeni samostojno in nepreklicno obvezo banke, da bo plačala prodajalcu pravočasno predložitev pravih, v akreditivu navedenih dokumentov.

Tveganje kupca je zaradi možnosti, da so dokumenti ponarejeni, ali pa da je prodajalec zaobšel pravila poslovanja z dokumentarnim akreditivom, večje, kot se zdi na prvi pogled. Želja kupca po čim večji varnosti lahko prodajalcu onemogoči, da bi izpolnil prestroge pogoje in bi že pred odpremo blaga zahteval spremembo akreditivnih pogojev. Zaradi tega pride lahko do spora med kupcem in prodajalcem o tem, kakšen akreditiv je bil kupec dolžan odpreti.

Tudi prodajalec nima dokončnega zagotovila, da bo prejel plačilo, ko bo odpremil blago. Abstraktna zaveza akreditivne banke je zanesljiva le toliko, kot je zanesljiva sama akreditivna banka. Če taka banka nima dobre bonitete ali pa posluje v rizičnem okolju, bo prodajalec lahko zahteval potrjen akreditiv, da se izogne tveganju neplačila.

Stroški poslovanja z dokumentarnim akreditivom so razmeroma visoki, saj akreditivna banka poleg storitev v zvezi z dokumentarnim akreditivom (odprtje akreditiva, pregled dokumentov itd.) zaračunava še provizijo za abstraktno zavezo za

plačilo. Poleg tega pa zahteva še kritje akreditivnega zneska vnaprej ali pa zaračunava dodatno provizijo za kreditiranje kupca.

Dokumentarni inkaso kot plačilno sredstvo ni tako učinkovit kot dokumentarni akreditiv ali bančna garancija na prvi poziv, saj tako prodajalcu kot kupcu nudi le polovično varnost. Prodajalec tvega, da bo kupec kljub utečenim poslovnim odnosom pregledal blago že pred samim odkupom dokumentov. Banka deluje samo kot posrednik in ne prevzema odgovornosti za plačilo dokumentov.

Bančna garancija, ki je zelo učinkovito sredstvo zavarovanja plačil, ima svoje pomanjkljivosti. Je nesimetričen inštrument zavarovanja plačil, saj upniku relativno hitro in brez zapletov omogoča plačilo svoje terjatve. To tveganje lahko omilimo z zahtevo po predložitvi pisne izjave o izpolnjevanju pogojev za zahtevo za izplačilo. Ravno tako kot dokumentarni akreditiv je tudi bančna garancija zanesljiva le toliko, kolikor je zanesljiva banka, ki jo je izdala. Zaradi tega lahko upnik zahteva potrjeno bančno garancijo in tako še poveča stroške poslovanja z garancijo. Zaplete pa se tudi pri neupravičeni zahtevi za izplačilo po garanciji.

4 BANČNA GARANCIJA V BANKI ABANKA VIPA D.D.

V empiričnem delu diplomskega dela bom predstavila bančne garancije v Abanki Vipa d.d. (v nadaljevanju Abanka) in jih primerjala z bančnimi garancijami Nove Ljubljanske banke d.d. (v nadaljevanju NLB). Prvi del se nanaša na predstavitev Abanke, drugi del se nanaša na raziskovanje spletnih strani omenjenih bank in podaja moje ugotovitve.

4.1 Predstavitev Abanke

Abanka je začela delovati leta 1955 kot podružnica Jugoslovanske banke za zunanjo trgovino. Leta 1977 se je podružnica preimenovala v Jugobanko – temeljno banko Ljubljana. Ime Abanka pa je začela uporabljati z letom 1990, ko se je preoblikovala v delniško družbo. 31. decembra leta 2002 se je Abanki pripojila Banka Vipa in od takrat deluje pod imenom Abanka Vipa d.d.. S pripojitvijo si je povečala tržni delež za 1,7 odstotne točke, ki je konec leta 2007 znašal 8,2 odstotka.

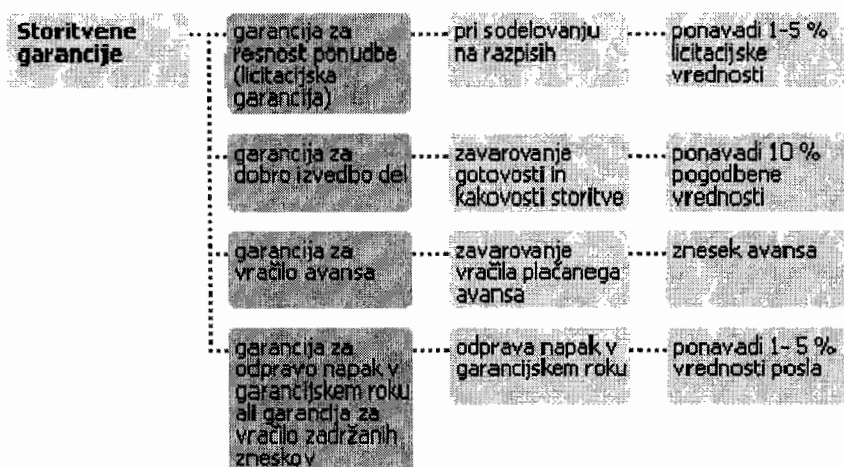
Abanka je univerzalna banka z dovoljenjem za opravljanje vseh bančnih in drugih finančnih storitev. Preko svoje poslovne mreže, ki obsega 40 poslovalnic, razpršenih po vsej Sloveniji, in z lahko dostopnim elektronskim bančništvom ter s svetovanjem in osebnim pristopom ponuja celovite finančne storitve, od klasičnega bančništva, bančno – zavarovalniških storitev do investicijskega bančništva. Priloga 5 prikazuje bančne in finančne storitve, za katere ima dovoljenje od Banke Slovenije.

Abanka je uveljavljena tudi v mednarodnem prostoru. Zahvaljujoč svoji mreži korespondenčnih bank po vsem svetu, Abanka uspešno zadovoljuje potrebe svojih strank pri plačilnem prometu s tujino.

4.2 Bančna garancija v Abanki

V Abanki se z bančnimi garancijami ukvarja sektor poslovanja s podjetji, ki je organiziran v okviru področja komercialnega bančništva. V nadaljevanju predstavljam storitvene in plačilne (finančne) garancije, ki jih v Abanki ponujajo. Garancije se izdajajo tako v domači valuti za potrebe domačega trga kot tudi devizne garancije za potrebe tujega trga.

Slika 4.1 Storitvene garancije

Vir: <http://www.abanka.si/sys/cmspage.aspx?Mapald=173>.

Iz slike 4.1 so razvidne storitvene garancije, ki jih ponuja banka Abanka Vipava d.d.. Te garancije so garancija za resnost ponudbe, tako imenovane licitacijske garancije, garancija za dobro izvedbo del, garancija za vračilo avansa ter garancija za odpravo napak v garancijskem roku ali garancija za vračilo zadržanih zneskov. Iz zgornje slike je tudi razvidno, za kakšen namen se določena vrsta garancij uporablja in za kakšen delež posla so izdane (resnost ponudbe in odprava napak 1-5 odstotka vrednosti posla, izvedba del 10 odstotkov od pogodbene vrednosti, avansna pa za znesek avansa).

Slika 4.2 Plačilne garancije

Vir: <http://www.abanka.si/sys/cmspage.aspx?Mapald=173>.

Na sliki 4.2 so predstavljene plačilne garancije, ki jih ponujajo v Abanki. Vrste plačilnih garancij so: garancija za zanesljivost plačila, garancija za vračilo kredita, carinska garancija ter tranzitna garancija. Iz grafičnega prikaza plačilnih garancij je

razviden namen določene garancije ter znesek kritja. Pri tranzitni garanciji je znesek določen v skladu z navodili Carinske uprave Slovenije, pri ostali garancijah pa se nanaša na določene zneske, ki jih je nalagodajalec za izdajo garancije dolžan upravičencu.

Garancije pravnim osebam v Abanki so konec leta 2007 znašale 393.033 tisoč evrov, in so bile za 10,2 odstotka višje kot v predhodnem letu. Največji del so obsegale storitvene garancije na domačem trgu, večinoma vezane na razpise javnega sektorja, predvsem pri gradbenih projektih. Več je bilo tudi garancij povezanih s prevzemom podjetij. Storitvene garancije so se povečale za 38,7 odstotkov, finančne garancije pa so se znižale za slabo tretjino, tako da so storitvene garancije konec leta 2007 predstavljale 74,1 odstotka vseh garancij.

V NLB je v letu 2007 garancijsko poslovanje po obsegu ohranilo trend rasti, precejšnje vrednostno povečanje (62 %) beležijo pri storitvenih garancijah. Največji posli izhajajo iz projektov v infrastrukturi in gradbeništvu ter poslov kupoprodaje elektrike, velik delež pa predstavljajo tudi posli članic NLB Skupine.

Če primerjamo garancije Abanke in NLB ugotovimo, da ponujata podobne garancije z razliko v njenem imenu. NLB za razliko od Abanke ponuja še garancijo za kmetijstvo za tiste, ki se ukvarjajo s posli uvoza ali izvoza kmetijskih proizvodov v EU iz tretjih držav oz. obratno.

Za izdajo garancije moramo bankam dostaviti določene dokumente ter obrazec za izdajo garancije (priloga 5). Tako NLB zahteva dokumentacijo o pravnem statutu, predstavitev podjetja oz. dejavnosti, dokumente o poslovanju in dokumentacijo, ki predstavlja podlago za izdajo garancije (razpisna dokumentacija, kopija pogodbe o sklenjenem poslu itd.) ter kopijo morebitnega teksta garancije. Abanka ima malo bolj specificirano, katere dokumente je potrebno dostaviti:

- pisni zahtevek z opisom posla, višino garancije, rokom vračila in načinom zavarovanja,
- zaključni račun (revidiran) za preteklo poslovno leto: izkaz uspeha, bilanca stanja, razporeditev dobička, statistični podatki,
- izpis iz sodnega registra (s sklepom o dokapitalizaciji), ki ne sme biti starejši od 3 mesecev,
- obvestilo AJ PES-a o dejavnosti in matično številko,
- potrdilo o plačilni sposobnosti (ni potrebno za komitente Abanke),
- davčna številka,
- dodatni podatki o poslovanju podjetja (obrazec Abanke),
- tekoči podatki o poslovanju podjetja (obrazec Abanke),
- kopija sklenjene pogodbe (pri garanciji za resnost ponudbe pa kopija Uradnega lista, v katerem je razpisana objava),

– če je mogoče, tudi vzorec garancije.

Banke za svoje storitve zaračunavajo določena nadomestila, ki jih moramo plačevati, če želimo, da za nas opravijo določeno storitev. Določena nadomestila banke zaračunavajo enkratno, ob določenem dogodku, nekatere pa v določenih časovnih presledkih (tedensko, mesečno, letno).

Banka Abanka Vipava d.d. za storitev bančnih garancij zaračunava določena nadomestila, ki se razlikujejo po višini izdane garancije, medtem ko NLB ne razlikuje po višini garancije in ima za vse garancije enotno tarifo.

V prilogi 6 in 7 so navedena nadomestila, ki jih Abanka in NLB zaračunavajo v zvezi z garancijami. Primerjava nadomestil pokaže, da ima Abanka ponekod minimalne zneske nižje kot NLB, drugod pa so povsem enaki.

Podjetja, ki so komitenti določenih bank, uživajo določene ugodnosti, ki jim skupno z vsem ostalim poslovanjem z banko prinaša nižjo ceno, kot če bi samo zaradi garancije izbirali neko drugo povsem tujo banko, s katero še nikoli niso poslovali. Prav zaradi teh ugodnosti imajo podjetja odprte transakcijske račune pri več različnih bankah in tako lahko izbirajo banko, s katero že poslujejo ter jim ponuja cenejše storitve bančne garancije.

5 SKLEP

Diplomsko delo obravnava temo inštrumentov plačila in zavarovanja plačil v mednarodnem poslovanju.

Podjetja, ki poslujejo na mednarodnem trgu, se srečujejo z določenimi tveganji, ki jih podjetja v trgovanju znotraj ene same države ne poznajo. Nepoznavanje okolja, oddaljenost, drugačne navade in običaji, pravni red in valuta, vse to rizike, ki se pojavljajo v domačem poslovanju multiplicira.

Tveganja, s katerimi se podjetja srečujejo pri poslovanju, delimo na komercialna in nekomercialna. Tem tveganjem se lahko uspešno izognemo ali pa jih zmanjšamo z vrsto inštrumentov, ki jih je izoblikovala poslovna praksa. V diplomski nalogi so opisana le nekatera: dokumentarni akreditiv, dokumentarni inkaso in bančna garancija.

V prvem, teoretičnem delu diplomskega dela obravnavam najuspešnejše inštrumente plačila in zavarovanja plačil, s katerimi je mogoče ta tveganja skoraj povsem izločiti ali pa vsaj predvideti njihov učinek in se jim uspešno izogniti. Ta del naloge je bil dosežen z analiziranjem literature, ki je dosegljiva v slovenskih knjižnicah.

Dokumentarni akreditiv je inštrument plačila, zasnovan tako, da nudi varnost obema strankama. Kupec je varovan tako, da ob odprtju dokumentarnega akreditiva v korist prodajalca, posreduje banki natančna navodila glede dokumentov, ki naj jih ta zahteva v predložitve od prodajalca, preden mu izplača akreditivni znesek. Prodajalec pa pridobi od osnovnega posla neodvisno zagotovilo, da mu bo akreditivni znesek ob predložitvi zahtevanih dokumentov izplačan. Dokumentarni akreditiv, ki je relativno drag, ni za kupca popolnoma zanesljiv, saj je lahko prodajalec izdajatelj dokumentov, v zameno za dokumente, predložil garancijo in tako zaobšel pravila, ki varujejo kupca.

Dokumentarni inkaso, ki je ravno tako kot dokumentarni akreditiv inštrument plačila, ne predstavlja take varnosti poslovanja. Banka, ki deluje po naročilu prodajalca, dokumentov ne pregleduje s strogostjo akreditivnega poslovanja in jih kupcu le ponudi v odkup. Kupec naj praviloma ne bi prišel do blaga, če ne odkupi dokumentov, vendar lahko v nekaterih primerih pred odkupom dokumentov blago pregleda. Zaradi tega je dokumentarni inkaso primeren za poslovanje med strankami, ki si relativno zaupajo in dobro poznajo ena drugo.

Bančna garancija je inštrument zavarovanja plačil, kjer banka prevzame obveznost izplačila garancijskega zneska. Bančna garancija pomeni samostojno obvezo banke, da bo ob izpolnitvi pogojev plačala garancijski znesek in je zaradi tega zanesljivo sredstvo zavarovanja plačil. Garancija je z vidika upravičenca učinkovita toliko, kolikor je vredna zaveza banke, ki jo je izdala. Z vidika naročnika pa pomeni precejšnje tveganje zaradi neupravičene zahteve za izplačilo garancijskega zneska. Naročnik se proti temu

lahko zavaruje tako, da kot pogoj za izplačilo postavi vsaj pisno izjavo upravičenca, da zavarovana obveznost ni bila poravnana.

V diplomski nalogi je obravnavanih le nekaj oblik inštrumentov plačila in zavarovanja plačil, medtem ko v praksi poznamo še druge oblike. Vsak od inštrumentov ima svoje značilnosti, prednosti in slabosti, zato je težko odgovoriti na vprašanje, kateri izmed njih je najustreznejši oz. katera kombinacija inštrumentov je najboljša. Med literaturo najdemo avtorje, ki navajajo, da sta najustreznejša dokumentarni akreditiv in nepreklicna bančna garancija na prvi poziv, vendar si moramo priznati, da so vsi inštrumenti zapleteni in dragi. Zaradi zapletenosti je dobro poznavanje teh inštrumentov za podjetje konkurenčna prednost. Ker so dragi, niso primerni za posle manjših vrednosti.

V drugem, empiričnem delu diplomskega dela, je opravljena primerjava bančnih garancij v Abanki Vipava d.d. in Novi Ljubljanski banki d.d.. Za primerjavo je bila uporabljena metoda raziskovanja spletnih strani in komparativna metoda.

Primerjava je narejena med samo ponudbo bančnih garancij, kjer ugotovimo, da so bančne garancije vsebinsko enake, NLB pa ponuja le dodatno garancijo za kmetijstvo. Ta garancija se uporablja za uvoz ali izvoz kmetijskih proizvodov. Nadalje sem primerjala dokumente, ki jih je potrebno dostaviti ob samem nalogu za izdajo za garancije. Ugotovitev je bila, da obe banki zahtevata približno enake dokumente, vendar ima Abanka to bolj specificirano določeno, NLB pa bolj splošno. Za konec sem primerjala še cenovno stran bančne garancije, ki precej podobna, ampak je Abanka pri navedbi minimalnih zneskov, ki jih je potrebno plačati, cenejša od NLB.

Za zaključek naj poudarim, da se ne glede na izbrani inštrument ni mogoče zavarovati pred vsemi tveganji, ki pretijo podjetju v mednarodnem poslovanju. Takšna tveganja bo v vsakem primeru nosilo podjetje samo. S pametno izbiro partnerjev, inštrumentov plačila in zavarovanja plačil je mogoče vsa ta tveganja bistveno zmanjšati ali pa jih v celoti odpraviti.

LITERATURA

- Bertrams, Roeland F. 2004. *Bank guarantees in international trade*. The Hague: Kluwer law international.
- Bugg, Ralph. 1994. *International trade and payments*. New York: Woodhead-Faulkner.
- Davis, Michael. 1993. *Dokumentarni akreditivi*. Ljubljana: Center marketing international.
- Dubrovski, Drago. 2005. *Mednarodno poslovanje in finance*. Piran: Gea college – visoka šola za podjetništvo.
- Dubrovski, Drago. 2006. *Management mednarodnega poslovanja*. Koper: Fakulteta za management Koper.
- Falato, Peter. 1996. *Bančne garancije v mednarodnem poslovanju*. Ljubljana: CISEF - Center za strokovno izpopolnjevanje in svetovalne dejavnosti Ekonomske fakultete.
- Falato, Peter. 1998. *Dokumentarni akreditiv v mednarodnem poslovanju*. Ljubljana: CISEF – Center za strokovno izpopolnjevanje in svetovalne dejavnosti Ekonomske fakultete.
- Falato, Peter. 1999. *Plačila v mednarodnem poslovanju: plačilna tveganja, inkaso posel, menica, ček*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Hrastelj, Tone. 1990. *Mednarodno poslovanje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Ilešič, Marko. 1985. *Dokumentarni akreditiv*. Ljubljana: Delo, Gospodarski vestnik.
- International Chamber of Commerce. 2006. *ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits 2007 revision*. Paris: ICC, International Chamber of Commerce.
- Jus, Miran. 1998. Načrtovanje mednarodnih poslov – riziki in zavarovanje. V *Kakovost managementa in planiranja kot konkurenčna prednost*, ur. Posvetovanje o podjetniškem planiranju in managementu, 100 – 109. Maribor: Društvo ekonomistov.
- Jus, Miran. 2004. *Kreditno zavarovanje: zavarovanje kratkoročnih izvoznih in domačih kreditov pred komercialnimi in nekomercialnimi riziki*. Ljubljana: Sanje.
- Willsher, Richard. 1995. *Export finance: risks, structures and documentation*. London: Macmillan.
- Zbašnik, Dušan. 1996. *Mednarodne poslovne finance*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.

PRILOGE

Priloga 1 Nalog za odprtje akreditiva

Priloga 2 Nalog za prenos akreditiva

Priloga 3 Inkasni nalog – spremni dopis podjetja

Priloga 4 Nalog za odprtje garancije na prvi poziv

Priloga 5 Dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih poslov

Priloga 6 Nadomestila za bančne garancije pri Abanki

Priloga 7 Nadomestila za bančne garancije pri NLB

NALOG ZA ODPRTJE DOKUMENTARNEGA AKREDITIVA

1 (50)	Naročnik:		Matična številka:	2	Akreditivna banka:	Matična številka:
					ABANKA VIPA D.D.	5026024
3	Datum:	Referent:	Telefon/Faks:	4 (20)	Akreditiv št.:	
5	Kraj predložitve dokumentov:			(31D)	Rok veljavnosti:	
6 (40A) (49)	Prosimo vas, da za naš račun odprete ☐ nepreklicni ☐ potrjeni (49) ☐ neprenosni ☐ "may add" ☐ dokumentarni akreditiv ☐ standby akreditiv ☐ po SWIFTu		7	Preko tuje banke - vašega korespondenta: SWIFT:		
8	(44A)	Kraj prevzema / Odpravljeno od / Kraj prejema	9 (59)	Ime in naslov upravičenca akreditiva:		
	(44E)	Nakladalno pristanišče / Odhodno letališče				
	(44F)	Razkladalno pristanišče / Namembno letališče				
	(44B)	Končni namembni kraj / Za prevoz do / Kraj izročitve	11 (32D)	Na znesek: _____ znesek z besedo: _____ ☐ brez odstopanja ☐ z odstopanjem ± _____ %.		
(44C)	Odprema blaga najpozneje do:					
10 (43P)	Delne odpreme so ☐ dovoljene. ☐ prepovedane		12 (43T)	Pretovarjanje je ☐ dovoljeno. ☐ prepovedano.		
13 (41A)	Akreditiv je plačljiv pri ☐ akreditivni banki ☐ obvestilni banki ☐ pri katerikoli banki ☐ na vpogled. ☐ z akceptom. ☐ z negociranjem. ☐ z odloženim plačilom ____ od datuma _____.					
14 (45A)	Opis blaga ali storitve:					
	Pariteta:					
15 (46A)	Akreditiv je veljaven proti predložitvi naslednjih dokumentov:					
16 (48)	Dokumenti naj se predložijo imenovani banki v ☐ dneh od datuma prevoznega dokumenta, vendar ne kasneje od roka veljavnosti akreditiva.					
17 (71B)	Vse provizije in stroške v tujini plača ☐ naročnik akreditiva ☐ upravičenec akreditiva. Za provizije in stroške vaše banke nas bremenite po vaši veljavni tarifi.					
18	Pripombe:					
19	Akreditiv naj se odpre v skladu z Enotnimi pravili in običaji za dokumentarne akreditive. Revizija 2007, Publikacija št. 600.					

Priloga 1

1 (50)	Naročnik:	Matična številka:	2	Akreditivna banka: ABANKA VIPA D.D. Slovenska c. 58 1517 LJUBLJANA	Matična številka: 5026024
					<table border="1"> <tr> <td>71</td> <td>70</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>5</td> </tr> </table>
71	70				
3	5				
3 (20)	Nalog št.: Dokumentarni akreditiv št.:				
4	Način izvršitve plačila: ☐ po SWIFT-u ☐ s teleksom ☐ po pošti				
5 (59)	V dobro: ☐				
6 (57)	Pri: ☐ ☐				
7 (32A)	Šifra valute ☐	Oznaka valute ☐	Skupni znesek v valuti ☐		Z valuto ☐
8	Podatki za statistiko (opis vseh transakcij, ki so povezane s plačilom):				
	Zap. št.	Šifra osnovne	Reg. št. kredita	Opis transakcije (navedba blaga ali storitve)	Zneski bruto obveznosti (+) Zneski zmanjšanja plačila (-)
	1				
	2				
Neto znesek v valuti za plačilo					
Za odprtje gornjega akreditiva ☐ smo vam nakazali kritje v višini EUR ☐ smo dali razpored priliva: . ☐ imamo odobren okvirni kredit.					
Prevzem obveznosti od podjetja: Mat. št.					
9	Posebna navodila:				
	Kraj in datum: Žig in podpis(a) naročnika				

IZPOLNI BANKA

10	V breme		NALOG SE LAHKO IZVRŠI: V breme računa: Matična št.: Znesek: Oddelek: Pooblaščen podpisnika
	V dobro		
11	V breme		
	V dobro		
12	V breme		
	V dobro		
13	Vplačano kritje, dne ☐	Račun: ☐	
14	Kraj in datum:		ABANKA VIPA d.d. Pooblaščen podpisnika banke

ABANKA

ABANKA VIPA d.d.

Ošedelek dokumentarnih poslov

Tuljeca 101147 10 100 • Faks: 001 47 10 482 • Telefonski: 31220 abanka.si • SWIFT: ABANKSI2X • e-pošta:mas@abanka.si • www.abanka.si

PRILOGA K OBRAZCU BS/1451 - NALOGU ZA ODPRTJE DOKUMENTARNEGA AKREDITIVA**Polje 15 (46A): zahtevani dokumenti** (dokumente, proti katerim naj bo izplačan akreditivni znesek, označite z X):

- Podpisana trgovska faktura, naslovljena na naročnika akreditiva – izvornik in ..... kopija(i,e)
Signed Commercial Invoice addressed to the applicant – original plus ..... copy(ies)
- Lista pakiranja – izvornik in ..... kopija(i,e)
Packing list – original plus ..... copy(ies)
- Zavarovalna polica ali Potrdilo o zavarovanju, izdana(o) v ..... vnovčljivem(ih) izvodu(ih), s kritjem zavarovanja proti naslednjim tveganjem:
Insurance Policy or Certificate of Insurance in negotiable form, issued in ..... plicate, covering insurance against following risks:
- Polni sklop pomorske nakladnice, izdane po odredbi krcatelja, blanco indosirane, označene, da je prevoznina
 bila plačana plačljiva v namembni luki, "notify" naslov: naročnik akreditiva na gornji naslov in .....
Full set of Clean on Board Marine Bills of Lading issued to the order of the shipper, blank endorsed, marked freight prepaid payable at destination, notify the applicant at the above address and .....
- Zračni tovorni list, naslovljen na naročnika akreditiva na gornji naslov, "notify" naslov: ....., označen, da je prevoznina bila plačana plačljiva po povzetju, izkazujoč dejansko številko in datum poleta
(Air Waybill, consigned to the applicant at the above address, notify ....., marked freight prepaid collect, indicating actual flight number and date)
- Cestni tovorni list (CMR), naslovljen na naročnika akreditiva na gornji naslov
International Road Waybill (CMR), consigned to the applicant at the above address
- Duplikat uradno žigosanega železniškega tovornega lista
Duplicate of Railway Bill, officially stamped
- Kopija telefaksa, s katerim je upravičenec akreditiva javil naročniku akreditiva na telefaks št. ++386 .....
podatke o odpravi blaga najkasneje ..... dni po odpravi blaga za potrebe zavarovanja blaga
Copy of beneficiary's telefax message, advising the applicant on fax No. ++386 ..... the shipment details latest ..... days after shipment for insurance purposes
- Lista teže Specifikacija – izvornik in ..... kopija(i,e)
Weight List Specification – original plus ..... copy(ies)
- Kopija spričevala o prometu blaga EUR1 EUR2
Copy of EEC Movement Certificate EUR1 EUR2
- Potrdilo o izvoru blaga Form A, izdano s strani Trgovinske zbornice – izvornik in ..... kopija(i,e)
Certificate of Origin Form A, issued by Chamber of Commerce – original plus ..... copy(ies)
- Fitosanitetno/Zdravstveno spričevalo – izvornik in ..... kopija(i,e)
Phytosanitary/Health Certificate – original plus ..... copy(ies)

P.S.: Če uvoz po tem dokumentarnem akreditivu predstavlja posej z novim partnerjem, vam priporočamo, da med akreditivne dokumente vključite potrdilo o kakovosti blaga ali inšpekcijsko potrdilo nevtralne ustanove, kot so npr. SGS, Bureau Veritas ipd.

Žig in podpis naročnika akreditiva

NALOG ZA PRENOS AKREDITIVA

Datum:	Prenosni akreditiv št.
Naročnik (prvi upravičenec):	Prenosna banka: ABANKA D.D. LJUBLJANA Oddelek dokumentarnih poslov Slovenska cesta 58 1517 LJUBLJANA
Tel.: Faks:	Vaš akreditiv št.:
Drugi upravičenec:	Banka drugega upravičenca:
Prenos akreditiva izvršite: ☐ s SWIFT-om ☐ s teleksom ☐ pisno	Znesek prenosa: = % z besedami:
Odprema blaga najpozneje do: Dokumenti naj bodo predloženi najkasneje dni od datuma odpreme, vendar v roku veljavnosti.	Prenešeni akreditiv je veljaven do: pri
Opis blaga: kot v izvirnem akreditivu	
Cena na enoto: ☐ Cena oz. vrednost blaga ne smeta biti navedeni na nobenem drugem dokumentu, razen na fakturi.	Pariteta: kot v izvirnem akreditivu
Zavarovalna polica naj bo izdana na % vrednosti blaga.	
Potrjujemo, da bomo plačali vse stroške in provizije v zvezi s prenosom akreditiva.	
Vaši stroški in provizije po prenešanem akred. gredo ☐ v naše breme ☐ v breme drugega upravičenca. Stroški in provizije banke drugega upravičenca gredo ☐ v naše breme ☐ v breme drugega upravičenca.	
☐ Pridržujemo si ☐ Ne pridržujemo si pravico(e), da ne dovolimo prenosa sprememb oz. obveščanja sprememb izvirnega akreditiva drugemu upravičencu brez našega predhodnega soglasja oz. navodil.	
Strinjamo se, da se akreditiv prenese v dobro drugega upravičenca z naslednjo plačilno klavzulo: "Po prejemu dokumentov in če bodo ustrezali akreditivnim pogojem in rokom, vam bomo njihovo protivrednost nakazali, v skladu z vašimi navodili, po prejemu knjiža po izvirnem akreditivu."	
Prenos akreditiva naj se izvrši v skladu z 38. členom Enotnih pravil in običajev za dokumentarne akreditive - EPO 600.	
Žig in podpis prvega upravičenca	

← Naziv Tel.:

← Ulica Faks:

← Kraj Referent: -----

Matična št.

Datum:

DOKUMENTARNI INKASO

Banka pošiljateljica:

ABANKA VIPA D.D.
 Oddelek dokumentarnih poslov
 Slovenska cesta 58
 1517 LJUBLJANA

Trasat/Dolžnik:

Zadeva: Inkaso dokumentov po naši fakturi št. _____ na _____

Spoštovani!

Priloženo vam pošljamo spodaj navedene dokumente, ki jih pošljete na vnovčenje → dolžnikovi banki s priporočeno pošto

 s kurirsko pošto:

ROK PLAČILA: _____

Inkasna banka:

SWIFT: _____

Dokumenti	B/L	A W B	R W B	C M R	Faktura	Lista pak. / Spec.	Zav. polica/ potrd.	Potrd. o poreklu blaga	Menica		

Prosimo, da dokumente pošljete tuji banki z naslednjimi navodili, označenimi z

- Dokumente izročite proti plačila. akcepta. Prosimo vas, da nam akceptirano menico vrnete.
- Izvršite protest v primeru neplačila neakcepta. Akceptirano menico obdržite in jo ob zapadlosti vnovčite.
- Ne protestirati v primeru neplačila neakcepta.
- Vaši stroški in provizija (tuje banke) gredo v breme trasata in smejo ne smejo biti zavrojeni.

Vaši stroški in provizija vaše banke gredo v naše breme v breme trasata.

Prosimo vas, da nam potrdite prejem z navedbo številke naše fakture in vaše inkasne številke.

Posebna navodila: _____

S spoštovanjem,

Priloga:

_____
Pooblaščen(a) podpisnik(a)

Po tem inkasu se uporabljajo Enotna pravila za inkaso - Publikacija MTZ št. 522 - Revizija 1995.

Abanka Vipa

Abanka Vipa d.d. ima dovoljenje za opravljanje bančnih storitev po 7. členu Zakona o bančništvu (Uradni list RS, št. 131/06; v nadaljevanju: ZBan-1). Bančne storitve so sprejemanje depozitov od javnosti ter dajanje kreditov za svoj račun.

Banka ima dovoljenje za opravljanje vzajemno priznanih in dodatnih finančnih storitev.

Banka lahko opravlja naslednje vzajemno priznane finančne storitve po 10. členu ZBan-1:

1. sprejemanje depozitov;
2. dajanje kreditov, ki vključuje tudi:
  - potrošniške kredite,
  - hipotekarne kredite,
  - odkup terjatev z regresom ali brez njega (factoring),
  - financiranje komercialnih poslov, vključno z izvoznim financiranjem na podlagi odkupa z diskontom in brez regresa dolgoročnih nezapadlih terjatev, zavarovanih s finančnim instrumentom (forfeiting);
4. storitve plačilnega prometa po ZPlaP, razen storitev upravljanja plačilnih sistemov;
5. izdajanje in upravljanje plačilnih instrumentov (na primer kreditnih kartic in potovalnih čekov);
6. izdajanje garancij in drugih jamstev;
7. trgovanje za svoj račun ali za račun strank:
  - z instrumenti denarnega trga,
  - s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli,
  - s standardiziranimi terminskimi pogodbami in opcijami,
  - z valutnimi in obrestnimi finančnimi instrumenti,
  - s prenosljivimi vrednostnimi papirji;
8. sodelovanje pri izdaji vrednostnih papirjev in storitve, povezane s tem;
9. svetovanje in storitve v zvezi z združitvami in nakupom podjetij;
11. upravljanje z naložbami in svetovanje v zvezi s tem;
12. hramba vrednostnih papirjev in druge storitve, povezane s hrambo;
13. kreditne bonitetne storitve: zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti pravnih oseb;
14. oddajanje sefov;
15. investicijske ter pomožne investicijske storitve in posli.

Banka lahko opravlja naslednje dodatne finančne storitve po 11. členu ZBan-1:

1. posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic po zakonu, ki ureja zavarovalništvo;
3. upravljanje pokojninskih skladov po zakonu, ki ureja pokojninsko in nvalidsko zavarovanje;
4. skrbniške storitve po zakonu, ki ureja investicijske sklade in družbe za upravljanje;
6. administrativne storitve za investicijske sklade.

BANČNA GARANCIJA**Obljuba za izdajo garancije, obdelava vloge, organiziranje kredita z bančno garancijo**

	NADOMESTILO V EUR
OBLJUBA ZA IZDAJO GARANCIJE	
za garancije do vključno zneska 500.000 EUR	13 EUR enkratno
za garancije nad zneskom 500.000 EUR do vključno 1.000.000 EUR	20 EUR enkratno
za garancije nad zneskom 1.000.000 EUR	40 EUR enkratno
OBDELAVA VLOGE	
za vse vrste storitvenih garancij	od 0,1% do 0,5% od višine okvirnega zneska (limita) za izdajo garancij, min. 21 EUR ali od 0,1% do 0,5% od višine garancije, enkratno ob sklenitvi pogodbe, min. 21 EUR
za vse vrste plačilnih garancij in avale na menicah	od 0,2% do 0,8% od višine garancije, enkratno ob sklenitvi pogodbe, min. 63 EUR
ORGANIZIRANJE KREDITA Z BANČNO GARANCIJO	0,3%, enkratno od višine kredita min. 210 EUR
Spremembe v zvezi z garancijo	
NADOMESTILO V EUR	
podaljšanje roka veljavnosti garancije, ki ima značaj obnovitve	nadomestilo za obdelavo vloge
ostale spremembe, ki zahtevajo sklenitev aneksa k pogodbi	od 0,1% do 0,5% od višine garancije min. 21 EUR
ostale spremembe	15 EUR

Priloga 6

Nostro domače in tuje garancije, supergarancije in standby akreditivi

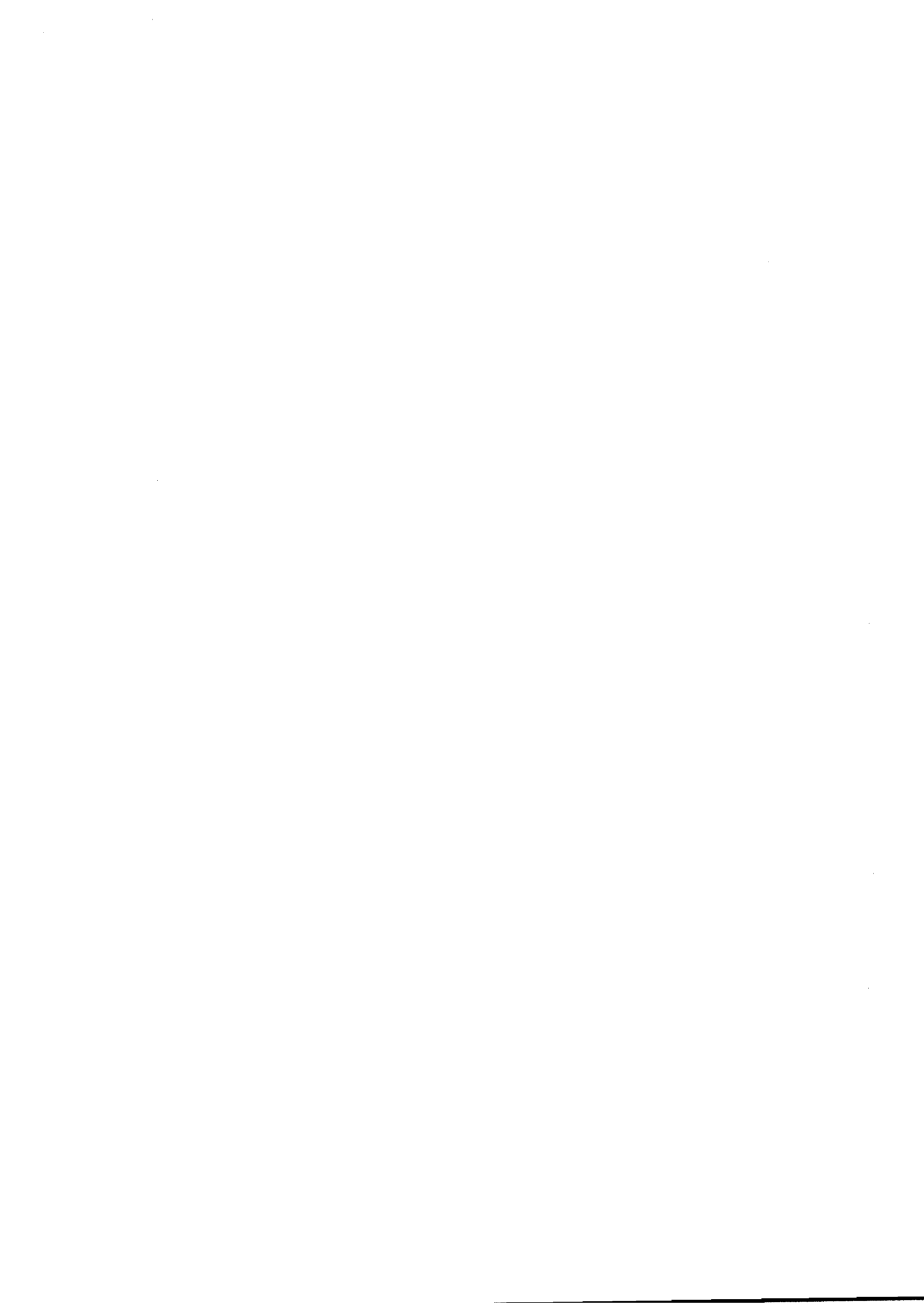
	NADOMESTILO V EUR
krite garancije in standby akreditivi	0,20% min. 37,56 EUR trimesečno
storitvene garancije ali nekriti standby akreditivi	
- garancija ali standby akreditiv za resnost ponudbe in odpravo pomanjkljivosti v garancijskem roku	od 0,2% min. 20,86 EUR trimesečno
- ostale storitvene garancije ali standby akreditivi (za dobro izvedbo posla, za vračilo avansa, konsignacijske garancije in podobno)	od 0,3% min. 20,86 EUR trimesečno
plačilne garancije ali nekriti standby akreditivi (za vračilo kreditov, plačilo blaga in storitev, leasing)	od 0,3% min. 62,59 EUR trimesečno
spremembe po nostro garanciji ali standby akreditivu in supergaranciji	
- do vključno zneska 500.000 EUR	15 EUR
- nad zneskom 500.000 EUR	50 EUR
unovčenje nostro garancije ali standby akreditiva in supergarancije	0,2% min. 15 EUR
za nakazila po tujih garancijah zaračuna banka tudi nadomestilo za nakazilo (transferno provizijo)	0,1% min. 9 EUR, maks. 167 EUR
za nakazila po tujih garancijah zaračuna banka tudi nadomestilo za nakazilo (transferno provizijo) v višini 0,10%, min. 9 EUR, maks. 167 EUR.	
Garancije in supergarancije v korist rezidenta	
	NADOMESTILO V EUR
garancija za zavarovanje plačila carine	od 0,3% min. 20,86 EUR trimesečno
storitvene garancije	
- garancija za resnost ponudbe in odpravo pomanjkljivosti v garancijskem roku	od 0,2% min. 20,86 EUR trimesečno
- ostale storitvene garancije (za dobro izvedbo posla, za vračilo avansa in podobno)	od 0,3% min. 20,86 EUR trimesečno
plačilne garancije	
- za plačilo blaga in storitev	od 0,3% min. 62,59 EUR trimesečno
- za vračilo kredita	od 0,3% min. 62,59 EUR trimesečno
supergarancija	od 0,2% min. 62,59 EUR trimesečno
unovčenje garancije	0,2% min. 15 EUR

Aval in akcept menice

	NADOMESTILO
aval in akcept menice	od 0,4%

Loro garancije

	NADOMESTILO V EUR
obveščanje brez obveznosti	0,15%, min. 15 EUR maks. 210 EUR
posredovanje garantnih pisem	15 EUR
obdelava zahtevka za potrditev garancije ali standby akreditiva	0,10%, min. 38 EUR maks. 210 EUR
potrditev	od 0,20% do 0,40% trimesečno oz. po dogovoru glede na rating banke in države min. 38 EUR dodatno k nadomestilu za obveščanje brez obveznosti
sprememba pogojev garancije	15 EUR
prevzemanje dokumentov	0,20%, min. 15 EUR

Nadomestilo za obdelavo prošnje in vodenje odobrenega kredita all garancije	% od zneska	v EUR
• kredit za gibljiva sredstva, kratkoročne garancije	0,1 - 1,0	min. 63,00
• klasični limit na poslovnem računu	0,1 - 1,0	min. 63,00
• krediti za gibljiva sredstva na podlagi zastavljenih potrdil o vlogi NLB d.d. in depozitov	min. 0,1	min. 62,59
• za investicijske kredite, garancije za investicije	0,25 - 1,5	min. 126,00

Nadomestilo za izdajo garancije	v % četrtletno	v EUR
• z gotovinskim kritjem	0,125	min. 63,00
• za resnost ponudbe	0,15 - 0,5	min. 63,00
• za vračilo avansa, dobro izvršitev del, konsignacijske garancije	0,3 - 0,7	min. 63,00
• za vračilo kreditov, plačilo blaga in storitev ter leasing	0,45 - 1,00	min. 63,00
• za zavarovanje plačila carine	0,45 - 1,00	min. 63,00

Obljuba za odobritev kredita oz. izdajo garancije		min. 63,00
---	--	------------

V. DOCUMENTARY CREDITS, COMMERCIAL AND STANDBY LETTERS OF CREDIT

1. Preadvising	EUR 30,00
2. Opening (for each three months or part thereof)	0,20% min EUR 50,00*
3. Advising	0,10% min EUR 30,00*
4. Confirmation commission (for each one month or part thereof)	Subject to arrangement
5. Taking up / checking of documents	0,15% min EUR 30,00*
6. Amendments including cancellation of L/C	EUR 30,00*
7. Payment commission	0,15% min EUR 30,00*
8. Deferred payment / acceptance (for each month or part thereof)	0,2% min EUR 30,00
9. Discrepant documents	EUR 50,00*
10. Transfer of L/C	0,10% min EUR 100,00
11. Assignment of proceeds	0,10% min EUR 100,00
12. Non-utilization	EUR 30,00

VI: REIMBURSEMENTS ON US BY OTHER BANKS

1. Notification to third parties	EUR 50,00
2. Payments of reimbursement claims	EUR 50,00 per payment*
3. Reimbursement undertaking	Subject to arrangement

VII. LETTERS OF GUARANTEE

1. Advising without our confirmation	EUR 50,00*
2. Passing forward L/G	EUR 50,00*
3. Confirmation or Issuance of L/G (for each three months or part thereof)	Subject to arrangement min EUR 60,00*
4. Amendments	EUR 30,00*
5. Avalization of drafts	Subject to arrangement min EUR 60,00*

